

interkom

ČS FANDOM

informační
servis
fandomu
4-5/2015

Akademie SFFH za rok 2014

Nejlepší SF

George R. R. Martin - Gardner Dozois - Daniel Abraham: Hon na lovcce
(Laser-books)

Nejlepší fantasy a horor

George R. R. Martin: Rytíř Sedmi království (Argo)

Nejlepší povídka

Tomáš Bandžuch: Konec věku páry (Excelsior, gentlemani!)

Cena za dlouholetou práci pro SF

Josef Pecinovský
Jaroslav Veis, z. c.

Nejlepší původní čes. nebo slov. kniha

Vilma Kadlecková: Mycelium - Pád do temnot (Argo)

Nejlepší překlad

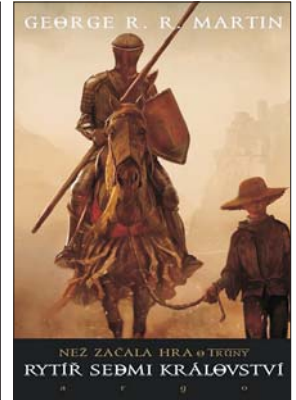
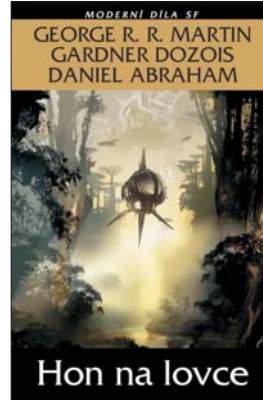
Richard Podaný: Potopená města

Nejlepší dílo (domáčiho) výtvarníka

Tomáš Kučerovský: Excelsior, gentlemani!

Nejlepší povídková kniha

Michael Bronec - Martin Stručovský (eds.): Excelsior, gentlemani!
(Straky na vrbě)

Nadějný nováček / počín roku / zvláštní cena
Audiovydavatelství Walker & Volf

Nejlepší nakladatelství
Argo

Nejlepší časopis
XB-1

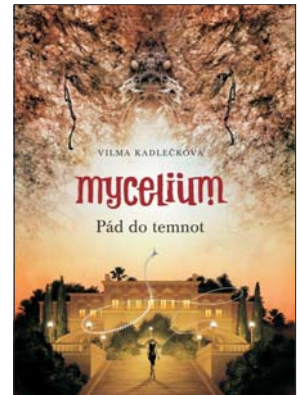
Kniha roku
Andy Weir: Marťan (Ikar)

Jana Jůzlová a Zdeněk Rampas

OBSAH

Akademie SFFH za rok 2014	1	Jonathan Strange a pan Norrell	19
Čtenářův průvodce po Interkomu	2	Reinhard v kraji divů za interfacem	20
Hvězdný bulvár	3	Hledání klíče ke kolonizaci	21
Kevin Hearne v Praze	8	Horla	22
Dvanáct nesmrtelných	10	Cena Karla Čapka a jiné podivnosti	23
Dvacet let s Akademií	11	Civilizační šok ²	25
Deset tváří space opery	12	Časem s vědou - duben	28
Kim Newman: Anno Dracula	14	Ze života bílých vran	29
Rohatí versus křídlatí	15	Třeštění letitého popularizátora 37	29
Očistný Ray Bradbury	16	Časem s vědou - květen	30
Olomoucký předčasné apríl	17	Guláš po Babičce	31
Vina i trest v závějích náznaků	18	Třeštění letitého popularizátora 38	31
Vetřelec: Neprobuzení	19	Tunel Blanka jako SF	32

Čtenářův průvodce po Interkomu

K obsahu tohoto čísla

Akademie SFFH pro tento rok je za námi a mohu tedy dokončit květnové číslo IK. Vyhodnocení loňské produkce najdete na straně 1. Další dobrou zprávou je, že se našel zájemce o pokračování v mé (a Jany Jůzlové) práci. Navíc, protože byl právě jeden, byl jsem ušetřen nutností pořádat výběrové řízení a hned jsem Ondřeje Moravu (manžela Lucie Lukačovičové) zapojil do práce podle plánu „letos pomáháš ty mně, příští rok já tobě a pak už si to děláš sám“ :-).

V Bulváru připomínám svou nekonečnou práci na knize Dvanáct nesmrtelných, kterou jsem sestavil pro Argo k dvacátému ročníku Akademie SFFH, doufám, že si ji všichni pořídíte. Abyste věděli, do čeho jdete, přetiskujeme v tomto čísle její doslov.

Honza Křeček nám poskytl interview s populárním Kevinem Hearne (nominace ASFFH v kategorii Nejlepší fantasy a horor za rok 2013), Milan Krejčí sepsal své zážitky z vernisáže výstavy Miroslava Havlíčka, kde se také křtila jeho monografie ZOOM³, František Houdek poslal hned čtyři články cyklů Časem s vědou a Třeštění letitého popularizátora a Vendula Brunhoferová, Ivo Fencel, Filip Gotfrid, Roman Lipčík a Pavel Mandys a Jan Žlebek dodali recenze na sedm novinek, Michaela Ševčíková slíbila napsat recenzi na minisérii BBC o Jonatanu Strangeovi a panu Norrellovi, zatím poslala pár dojmů o prvním dílu.

Akademie SFFH

A protože už Akademii neřídím, tak ji mohu jako každý komentovat: Akademie SFFH v podstatě kopírovala loňský rok, žádný převrat se nekonal.

Další díly Mycelia Vilmy Kadlečkové nemohlo nic z běžné české a slovenské žánrové produkce ohrozit, a protože *Mlýn na mumie* Akademici většinou ignorovali (čest výjimkám), bylo od vyhlášení nominací celkem jasno.

Stančík mi v nominacích chyběl víc než Altschulova metoda od Sidona, ale Akademikům bych přisoudil jen polovinu viny. Za zbytek mohou nakladatelé dotyčných autorů (Torst a Druhé město), kteří vůbec nevzali v úvahu čtenáře fantastiky. Zvláště když jejich přístup porovná s péčí, kterou jim začal věnovat Host, který se (alespoň u mě) také etabloval jako nakladatelství vážné a náročné literatury, ale pravděpodobně jak se situace na trhu zhoršuje, vezme zavděk i čtenáři fantasy, kterých asi není mnoho (na veliké náklady), ale proti zbytku populace kupují knihy opakovaně a pravidelně. Právě v péči nakladatele vidím úspěch u nás neznámého autora *Písňe krve* (nominace v kategorii Fantasy) a koneckonců i vítězství *Martana*.

Podle loňského receptu se opakoval i úspěch dalšího mamutiho (tentokrát tedy parosloního) sborníku Strak na vrbě, letos *Excelsior, gentlemani!* Excelentní obálka od jednoho z nejlepších výtvarníků (Ioni Jana Šouflová, letos Tomáš Kučerovský) mu zajistila zasloužené vítězství v kategorii **Nejlepší obálka**. Stejně jako Ioni zvítězila povídka Tomáše Bandžucha, letos „Konec věku páry“ (samozřejmě z *Excelsior, gentlemani!*), a v kategorii **Nejlepší povídková kniha** sám sborník *Excelsior, gentlemani!* Nechci nikomu sahat do svědomí, ale asi by se našlo pár Akademiků, kteří se nechali ovlivnit tím, že s takovou knihou muselo být tolik práce, že si nějaké ocenění zaslouží, i když ji třeba ani neotevřeli.

Kategorie **Nejlepší SF** ani **Nejlepší fantasy a horor** mě ani letos nezvedla ze židle, od času Simmonsova Ílionu nebo Wilsonova Spinu uteklo skoro 10 let a od té doby v překladové SF nic nevyvolalo podobné nadšení jako *Jantarové oči* v domácí tvorbě.

O něco lépe je na tom fantasy, *Pod nebesy* Guy Gavriela Kaya vyšlo celkem nedávno v roce 2012 (až na to, že to vlastně žádná fantasy nebyla, potažmo že by kniha byla stejně dobrá i bez fantasy slible).

Takže fakt, že šlo o jubilejní ročník, se poznalo jen podle mé knihy *Dvanáct nesmrtelných* :-). Pokračování příště. **ZR**

interkom

INFORMAČNÍ SERVIS ČESKOSLOVENSKÉHO FANDOMU

číslo 4-5/2015 (298)

Adresa redakce:

INTERKOM

Letecká 6, 161 00 Praha 6, ČR

e-mail: zrampas@gmail.com

<http://interkom.vecnost.cz>

Šéfredaktor:

Zdeněk Rampas, MCL

Grafická redaktorka:

Kristýna Benediktová

Redakční kruh:

Richard Klíčnick a Michaela

Autoři tohoto čísla:

Dalibor Čáp, Ivo Fencel, Martin Gilar, Filip Gotfrid, Vendula Brunhoferová, Zuzana Hloušková, František Houdek, Jana Jůzlová, Milan Krejčí, Jan Křeček, Jan Kovanec, Roman Lipčík, Pavel Mandys, František Novotný, Michaela Ševčíková, Zdeněk Rampas, Jan Žlebek

Fotografie

Richard Klíčnick, Jan Křeček, Sargo, Starknest, Roman Štědroňský

Sponzoři tohoto čísla

Daniela Kovářová

Jiří Doležal

Jiří Grunt

Vychází nepravidelně.

Uzávěrka tohoto čísla

byla dne 20. 5. 2015

ISSN 1212-9089

Všechny články a recenze

© INTERKOM

Hvězdný bulvár

Odposlechnuto

Nekonečno je velice dlouhá doba. Hlavně ke konci.

Lawrence M. Krauss, AFO 2015, upravený citát W. Allena

Socialisté nám tvrdí, že kapitalismus nefunguje. Takže je jim nutno stále připomínat, že by fungoval lépe, kdyby se ho nesnažili řídit.

Pavel Šuchmann

Planeta byla přeplněna upřímnými lidmi, kteří se zběsile snažili ji zachránit, ovšem hluboce se rozcházel v názoru na to jak.

David Brin

Evropa je příliš svázána konformismem politické korektnosti, svým novým pseudonáboženstvím. Kánon této víry hlásá, že všechny kultury jsou si rovny a že Evropa se svou tisíciletou historií kultury a vědy se nemá vyvyšovat nad země, které buď nikdy neměly žádnou kulturu, nebo si ji zničily. Moderní evropská víra hlásá, že se musejí přizpůsobovat Evropané, nikoli nově přichozí. (Aby odčinili dědičný hřích a kolektivní vinu kolonialismu.)

Pavel Kohout

◆ ◆ ◆

● **7. března** (nějak to vypadalo z minulého IK) jsme spolu se spoustou ostatních oslavili v restauraci U čtyř bernardýnů svatbu Jiřiny a Gilhada. Jiřina toho měla moc, ve vedlejším sálku se starala o širší rodinu, ale já se době zabavil s Mirkou Dvořákovou (kupudivu znám někoho od nich z Pravčic ☺), jejím manželem, Stáňou „Rimsak“ Lálovou a Karlem Doležalem.

Zahlédl jsem i Honzu Macháčka, Darth Ziru a tuším Slavoj Ševců a samozřejmě spoustu lidí, které neznám, hráčská komunita je už trochu mimo můj obzor.

Při odchodu jsem od Jiřiny nafasoval svatební koláčky, ale doma mi je snědla Michaela.

● **1. dubna** mě aprílem nikdo nevyvedl nebo jsem to nepoznal, ale vlastně jsem se toho dopustil já, napůl jsem slíbil, že se ukázu ve Viničním altánu na Grébovce, abych to tam okoukl pro pořádání S*S*S*R, ale nakonec jsem to nestihl.

Každá sci-fi se počítá aneb Jak jsme se nachomýlili k natáčení

● **4. dubna** v mrazivých ranních hodinách jsme se vypravili na zdánlivě zcela nescifistickou akci. Nafotit a nafilmovat odjezd parního vlaku z Braníku na Křivoklát.

Ale jak se záhy ukázalo, byla to akce skutečně nescifistická jen zdánlivě.

Sluníčko svítilo, všechno bylo krásně nasvícené a barevné. Naleštěná parní lokomotiva 475 a u ní ... několik lidí v dobových kostýmech. Zprvu to vypadalo, že České dráhy pojal nostalgickou parní jízdu ve velkém stylu, ale poté, co se kolem lokomotivy objevily další postavy, jako například Arrow, Ezio, Gaudoth Polomrtvý nebo Marty Mc Fly, pojali jsme podezření. Pára sice patří i do steam punku, ale tady šlo o něco jiného... Až když jsme objevili na nástupišti i slavného trekkie Honzu Pavlíka, podařilo se nám zjistit, o co jde.

Pořadatelé CONiaše, SF&F conu pořádaného na podzim v Městské knihovně, zde natáčeli videoupoutávku na akci. A protože letošní setkání bude mít tematický podtitul „Pod Parou“, bylo jejich spojení s parním vlakem zcela logické.

A tak se nám z parní akce stala i malá, ale výjimečná akce SF.

Starknest

● **4. dubna** posílám do Třeboně encyklopedie Natálii Vítové, našla si mě jako šéfa Akademie SFFH a požádala mě o pomoc se školní prací o počátcích SF. J. Olša jr. u mě před lety pro podobné případy nechal pár knih, při jejich hledání jsem objevil i nějaké duplicitní Neffy, takže se kamarád cestující tím směrem docela pronesl.

● **6. dubna** tu jsou Velikonoce, zase propadlo jedno liché pondělí v Čáslavské. Ozval se mi Cyril Simsa s informací o čtvrtěním (9. dubna) čtení britské sci-fi spisovatelky Naomi Foyle, našťástí to už Eva Hauserová dala na NYX, takže zájemci vědí, IK do té doby určitě nevyjde ☺

● **9. až 11. dubna** pobývám na venkově. Televizní zážitek: jakoby fantasy film Labyrint o hodných katarrech a zlých křižácích, Svatém grálu a jeho hledání v současnosti podle stejnojmenného románu

Kate Mosseové. Autorka červené knihovny si asi přečetla nějaké historické pojednání. Film je podle recenzí věrný předloze, proto asi byla ta nízkonákladová nuda dvoudílná.

Večer, jako bych něco tušil, se vracím do Prahy. Richard Klíčnick, když dostal zprávu, že Tom Kučerovský nestihne obálku 12 nesmrtelných, angažoval Kateřinu Bažantovou, tak pro ni nahonem sepisuju, co potřebujeme.

● **12. dubna** dokončuji korektury Dvanácti nesmrtelných.

● **13. dubna** si dávám kolečko, doktor v Bubenečské, v Jalně pro minulý Interkom, pak do Tritonu pro recenzní výtisky, Vlado Říša mě uhání už od ledna, ale stále se mi to nehodilo, a na zpáteční cestě knihkupectví Čáslavská, kde jsem si koupil jubilejní XB-1 a dubnovou Pevnost. Pak se tam objevil ještě Ri-

chard Klíčnick, asi někde poblíž našel nějakou dobrou restauraci.

Třístá Ikarie XB-1 mě zaskočila, kdybych to tušil, nedělal bych loni tolik dvojčísel (nebo bych se o to alespoň snažil, ono je zkrátka času nějak stále méně). Tento Interkom má podle našeho ne zcela přesného značení číslo 298, když počítáme svazky. Pokud bychom dvojčísla považovali za dva Interkomy, bylo by jich za těch 32 let, po které IK vychází, již přes čtyři sta.

● **14. dubna** se dovídám, že Mirek Dvořák prodělal těžkou operaci, nevěděl jsem to, nesvěděl se ani rodině a ta mu to teď dává sežrat ☺. Odpoledne běháme s Pagim na úřadech (kvůli novému Občanskému zákoníku dáváme znovu k registraci stanovy a musíme uvést adresu statutára, to padlo na mě - někdy musím vyličit peripetie) a už bych měl začít počítat druhé kolo letošního Akademie SF...

● **15. dubna** se mi zdál podivný sen, nebo jsou možná takové všechny, ale tenhle jsem si zapamatoval. Na večírku si s námi povídal Ivan Kmínek. Bylo mi to divné, ale probírali jsme nějaká starší témata, tak jsem si říkal, že je asi v pořádku, že tam je. Chvilí jsem uvažoval, zda mu nemám prozradit, že zemřel, ale pak jsem si řekl, že mu nebudu kazit večírek. Skeptik ve mně ale asi zůstal, vzpomínám si, že jsem se schválně dotkl jeho ruky - byla teplá a neprostupná. Když jsme rozebírali zbytky večírku, vzal si Ivan jedno pivo, že si je jako řidič vypije později. To bych rád věděl, kde to pivo teď je.

● **16. dubna** se vydávám se Student Agency do Brna na mezinárodní vědeckou konferenci „Dnešní svět zítřejšíma očima“.

Konference začala již okolo deváté, ale já byl rád, že jsem dorazil až po třetí, což nevdalo, protože konference byla uvedena anglickými příspěvky.

V sále univerzitního kina Scala, kde první den konference probíhal, jsem už našel Romana Hrušku a Honzu Vaňka jr., později dorazila i Liba Mohelská, u které jsme nocovali.

Navštívil jsem pár přednášek (Hana Voisine-Jechová - Technický pokrok a lidské vědomí, Helena Ulbrechtová - Fantastická literatura jako model společnosti) a pak dorazil ještě Mirek Dvořák s Drahou, tak jsme si ještě s Doktorem zašli popovídat do nedalekého parku nad Janáčkovým divadlem na lavičku. Mirek s Romanem probírali složitosti brněnského zdravotnictví, pro jednoho čerstvý zážitek, pro druhého každodenní

nost. A byl čas vyrazit na malý raut na filozofickou fakultu, tak se přidal ještě Pavel Mikulášтик a Honza Czechaczek, který už vážně uvažuje o dokončení své práce o fanzinech a Ceně Karla Čapka.

Abychom příliš nevyčerpali obsluhu a také proto, že někteří hosté již byli unaveni (třeba Joanna Czaplińska byla na cestách již čtvrtý den), vydali jsme se po deváté do Klobásovy ulice k Mohelským.

● **17. dubna** začínal druhý den konference českými přednáškami hned od rána, takže jsem vyslechl:

Joanna Czaplińska - Má česká SF (ženský) rod?; Ester Nováková - Poetický příběh o samotě: Ke knize Tomáše Pěkného Havrane z kamene; Zdeněk Ježek - Aspekty fantastična v románech Michala Ajvaze; Matěj Antoš - Pronásledování, paranoia, nadpřirozeno. Významné rysy vybraných videí Miloše Urbana.

Pak jsem zašel s Pavlem Mikulášтикem, který si kvůli konferenci vzal dovolenou, na oběd a následovalo další kolečko: Martina Salhiová - Obraz města v pohádkách Pavla Šruta Lichožrouti, Lichožrouti se vrací a Lichožrouti navždy. Zajímavé byly zejména příspěvky: prof. Ivo Pospíšil - Skrytý průkopník ruské science fiction; Lenka Naldoniová - Kreativní fantazie Gianni Rodariho. Pak jsme se přesunuli do hlavního sálu, kde Honza Vaněk jr. svým nenapodobitelným způsobem uvedl přednášky Ondřej Pomahač - More, Abbott a kouzlo analogie; Mirek Kotásko - Budoucnost už byla: SF v postapokalyptické, posthumární, postnarativní přítomnosti; Jakub Jarina - Převychovat člověka: role lidské přirozenosti v negativních utopiích. A bylo po konferenci. Poděkovali jsme Tereze Dědinové a vydali se dál.

● **18. dubna** se cestou z Brna zastavuji v Pardubicích na srazu spolužáků ze SPŠCh a připomínám si své středoškolské roky strávené se Stanislavem Lemem a diferenciálním počtem spíš než s chemií. V celkem útulném zařízení (U Krupičků v Polabínách, dalo se tam dojet přes most od nádraží, to je myslím nějaká novinka z posledních čtyřiceti let) jsem ale vydržel jen asi do sedmi, představa práce na 12 nesmrtelných mi nějak brala radost z tlachání.

● **20. dubna** v RUR, jen já a Filip, zpozdilého Honzu Vaňka jr. jsme nabrali až cestou domů.

Dlouho do noci blbnu, abych doštal sazečským dogmatům Pavla Růta. U Filipa jsem si prošel čtyři náhodně vybrané knihy Arga a sami nedo-

držují vše, co chtějí po mně, ač je Pavel Rut nejspíše přesvědčen, že ano. :-)

● **22. dubna** v MATu představuje Klub Julese Vernea dalšího svého autora, tentokrát Mirka Žambocha. Sešlo se nás o trochu víc než obvykle, Mirka už je těžké někde potkat, moderoval opět Richard Klíčnický a byl to velmi příjemný večer. Svět by byl o hodně srozumitelnějším místem, kdyby všichni autoři dobrodružného žánru byli umanutí magoři bez inteligence jako někteří jejich fanoušci, ale chvála bohu Mírek nic z toho není ☺.

● **23. dubna** vyrazím do knihkupectví ve Spálené ulici, kde čte a podepisuje Vilma, ukázalo se, že zájem (nebo propagace) nebyly tak velké, jak se čekalo, mezi regály jsem s Vilmou našel jen Dart Ziru. Tak jsem na půl hodiny rozšířil debatní kroužek a pak se vydal do kavárny Iluse, kde se od 19.00 konal 23. literární večer Slova mají křídla.

Hlavním hostem byl Arnošt Goldflam, přišel tuším i s dcerkou. Režisér, herec, dramatik a spisovatel představil novou knihu pro děti *O nepotřebných věcech a lidech*. Pak Irena Dousková, autorka Hrdého Budžese, četla z knihy *Medvědí tanec*, kde líčila poslední léta Jaroslava Haška, a závěr večera patřil „haškologovi“ Radko Pytlíkovi, který odpovídal na otázky o Jaroslavu Haškovi a o Švejkovi. Doprovázel jej Haškův vnuk, který se v Lipnické hospodě pokouší uchovávat vzpomínky na svého slavného předka. O hudební program se postaral kytarista, písničkář, překladatel a tlumočnický Milan Dvořák, který hrál a zpíval autentické songy starého pražského podsvětí. Zjistil jsem, že ty písničky v podobě, jak je známe z Hříšných lidí města pražského nebo interpretací Ljuby Hermanové, jsou značně zjemnělé a umravňené, rázovitý lid se vyžíval v naturalistickém zobrazování svého každodenního života, zvláště pak při práci s nožem, břitvou a obuškem... Pořadem provázeli Dušan Spáčil a Lubor Falteisek, a ukázala se i TV Prima, pár záběrů bylo ke zhlédnutí v pořadu Josefa Klímy.

Jarní porada SFK

● **24. dubna** se jako obvykle konala v Březové nad Svitavou, neobvyklé pro nás bylo, že Pagi byl v tu dobu v Olomouci, a tak pražská výprava jela vlakem. Naštěstí Dáreček koupil lístky, takže jsme s Jiřinou jen nastoupili a bez přesezení se vykulili až v Březové, kde nás převzal Pagi, aby nás dovezl poslední kilometr.

Chvilku po nás dorazil i Franta Moravec a pak z Brna přijeli Pavel Mikuláščík s Dášou Mehešovou, kterou naložil v Brně.

Připili jsme si na zdar oceánské výpravy Franty Novotného, dnes odletěl z Prahy do USA.

● **25. dubna** jednací den začal po deváté hodině, Pagi poreferoval o novém právním ukotvení ČS fandomu v ČR (s ohledem na

nový Občanský zákoník), já o Akademii, Jiřina o CKČ, hlasovali jsme o Ludvíku a Mlokově a byl čas na oběd. Po něm jsme si už většinou užívali sluníčka před Pohodou.

● **26. dubna**, M. má narozeniny, mimořádně snad budu doma

Ne úplně, odpoledne s Netopejrem děláme na Staroměstském náměstí fotografie na obálku knihy Italská invaze v Praze.

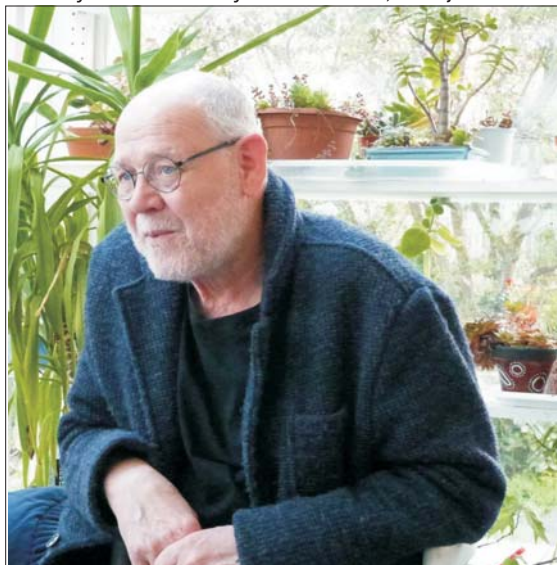
● **27. dubna** po čase navštěvuji Obec spisovatelů, auditor Akademie SFFH Pavel Weigel podepsal diplomy.

● **30. dubna** velký čarodějnický večírek, ze kterého se nakonec stal večírek na čarodějnice, na masky nedošlo. Dorazil jsem jako druhý, hned po Sanče, která se s Vilmou otáčela v kuchyni a chystala maso na grilování a brokolicovou polévku. Po řadě příhod a chorob a dětských chorob byla touha po pořádném večírku už hodně velká, takže se nás i přes omluvenou Vandu, Julii, Ritu a Staňu sešlo nakonec 37.

Trochu jsem za ten počet mohl i já, pozval jsem si ke Klímovým Dawooda Hla Shwe, sponzora Akademie, s pracovnicí Con4PAS Lenkou Benedíkovou, na kterou asi padnou povinnosti prezentovat firmu při předávání Cen Akademie.

Shodou okolností se také poprvé na večírku ukázala Lenka „Cellindra“ Weingartová (líbilo se jí tam velice, ale ještě ten den se dověděla, že dostala práci u Google v Londýně, takže si moc večírků neužije) a také Jaroslav Veis.

Podruhé se ukázala Kateřina Kadlecová (má to z Ústí dál než z Ruzyně a dokonce i Poříčan, odkud dorazila Bára), vyprávěla o chystaném článku o pokusech s LSD v Československu šedesátých a sedmdesátých let. Zdálo se, že nějakou zkušeu

jedním ze sponzorů Akademie SFFH), a distribuují vstupenky na Akademii.

● **7. května** se v Café baru Vagón v Lucerně scházím s Romanem Lipčíkem a Tomem Skoupým, Akademie nabírá nějaký tvar.

● **10. května** dokončuji e-knihu 12 nesmrtelných. Večer jsem kouknul na kousek filmu o Janu Saudkovi a jako bych tam mezi modelkami zahlédl Drako (také nám jednou pomáhala s předáváním Cen Akademie).

Na NYXu se hlubokomyslně řeší úpadek zatrolené FantasyPlanet, jistě se tam neděje nic horšího než v dobách, kdy se tu internetová lůza navážela do Akademie, mohl bych pocítit jisté zadostiučinění, když někteří

ochnutávají svou vlastní medicínu, ale už je mi to jedno.

● **11. května** hlásí Richard Klíčník, že 12 nesmrtelných je v tisku.

nost si tehdy udělal skoro každý (od Karla Gotta, Borise Hybnera, Jana Švankmajera, Oty Janečka, Františka Chauna či Václava Pinkavy (Jana Křesadla) přes Pavla Rychetského a Petra Pitharta až k Jiřině Šíkové).

● **12. května** vezu lístky na Veletrh pro Adélku a spojuju to s návštěvou různých lékařských procedur (a den je v pytlí).

Zdá se, že se toho tehdy zúčastnil každý v následujících letech něčím zajímavým (až na Klause :-). Na oplátku se Kateřina dověděla hodně o deskových hrách a zlézání komínů, to když Sargo zaujala líčením komínářských dobrodružství, zrovna se na jedno chystala.

● **13. května** nesu na Veletrh do tiskového střediska plakáty Akademie a Daně Kalinové knihu, kterou jsem jí loni slíbil ☺. Dorazil jsem až odpoledne a to už se tam všude otročí, v předchozích letech jsem plakáty dodával dopoledne a nikoho jsem nepotkal.

Místo jednoho salónu jsme měli nejméně čtyři: v knihovně, zimní zahradě, v jídelně, občas i v kuchyni a na chodbě (a vlastně i na terase, kde otročila nezdolná dvojka Hedvika a Alžběta; oběťavě obsluhovaly gril, takže se Martin a Vilma mohli věnovat hostům a snad tedy také z večírku něco měli).

Eva Dekastelánová poslala SMSku, že na ASFFH nepřijde, protože její kamarádka se vdává a svatbu jí přesunuli z jedné na druhou v sobotu.

Richard Podaný donesl komiks *Sága* a knížečku *Mariina závěr* (Příběh Ježíše vyprávěný jeho matkou) od Colma Tóibína. Honza Vaněk jr. spoustu dobrot, Bára, Jolana, Balaena, Věra a Sargo napekly rohlíčky a další zajímavé pečivo k masu.

Bratři Saudkové mají dnes osmdesát narozeniny.

Nicméně při takovém počtu účastníků bylo šest hodin večírku příliš málo, abych si stihl promluvit byť i jen s polovinou přítomných. Navíc jsme na cestu zpět zvolili MHD, Míkovcovi musí brát ohled na hlídací paní a Sargo navíc byla na premiéře Avengers, takže už měla nárok na únavu, a tak jsme přišli o možnost poklábosit v autě a místo toho jsme strávili osmdesát minut v metru a autobusech. Ano, i okolo půlnoci je doprava přispěním nového metra komplikovanější a delší...

● **14. května** Michal Čambal dovezl Sfingy a společně jsme je dopravili na stánek XB-1. Já ještě odpoledne dovlékli diplomy, takže na Výstavišti máme všechno až na věčné dary sponzorů.

● **4. května** v Čáslavské nacházím plakáty pro Svět knihy, které s Janou Jůzlovou zajistil Jirka Pavlovský (Crew je díky tomu

Odpoledne má Vilma pořad, moderuju jeho začátek, ale po malé slivovici na stánku Dokořán, bílém víně u Arga a rumu Morgan s Honzou Kantůrkem na stánku XB-1 jsem jako moderátor ještě horší než obvykle, nicméně Vilma se od prvních vystoupení na téma Mycelium vypracovala tak, že našťástí žádnou pomoc nepotřebovala (a našťástí ani nečekala).

Večer mail od Ondřeje Neffa, omlouvá se, ale nakonec nepřijde, *to je poslední rána moderátorské koncepci pořadu*, jsem si tehdy pomyslel, nevěda, co ještě přijde.

● **16. května** Franta vyplouvá na sever, Sargo leze na nejvyšší evropský komín (360 metrů v Trbovlje ve Slovinsku) a já s Michaelou jdeme na Svět knihy.

Zkontroloval jsem, že sošky a diplomy ve vzorné péči posádky Zdeňka Pobudy přečkaly od čtvrtky ze zdraví, domluvil s Marinem Šustem, aby jako loňský držitel Ceny za práci přišel předat sošku letošním příchozím do Síně slávy. Pozdravil jsem se s Petrem Kotrlem a najednou je za pár minut dvě a sponzorka z Con4PAS volá, že je na parkovišti. Bohužel netrefila k zadnímu vchodu a místo s přítelem přijela s maminkou, takže jsem s pomocí dvou žen v parádních šatech vlekl od zimního stadionu asi šestnáct tašek věcných cen. Díky Dárečkovi, který už má instalaci Akademie za ty roky v krvi, se ale vše rozjíždí jak má, s Adélčiným přítelem Daliborem přinesli od stánku XB-1 Sfingy a diplomy, a když jsme se vraceli pro firemní banery, dorazil ještě Dawood, takže sponzoři se také obstarají sami.

Začal jsem se rozhlížet po moderátorovi Tomovi Skoupém a druhém předávajícím Romanu Lipčíkovi. Jardu Veise a Pepu Pecinovského jsem už potkal :-)

Konečně dorazil i Tom Skoupý, poněkud zelený a vratký, dolehla naň nějaká chřípka a ani nestihl vytisknout scénář. Na-

šťěstí měl na flešce mou verzi bez pozdějších úprav, tak jsme vtrhli do Tiskového centra a s pomocí Sládečkových honem vytiskli deset papírů.

Mezitím Dáreček s Filipem připravili pódium, Markéta pohlédla tajemné obálky a zajistila jejich 1-1 korespondenci s hromádkou diplomů, přes strašně důležitý hokej přišlo i docela dost fanoušků...

A bylo skoro načase začít, Tomáš se jako skutečný profík sebral, Adélka s Markétou zaujaly svá místa, a jak se začne, tak už to vlastně dobře dopadlo.

Letos asi vyjdou fotografie, protože se nějak stalo, že stolan s mikrofonem se ocitl na okraji pódia, ale předávajícím pak chyběla jedna ruka, aby mohli pohodlně otevřít obálku.

A je 16.16 a je to za námi, asi ani nedošlo na reklamu Dvanácti nesmrtelných...

Honza Vaněk objednal v nedaleké osvěžovně pár míst, tak jsme se tam přesunuli, já měl ze začátku ještě jednání s Petrem Pišou ze SKAN, ale to se brzy zvrhlo v pokec, a odcházeli jsme až někdy okolo deváté.

● **17. května** jsem ještě na dopoledne zajel na Svět knihy. Poděkoval jsem u XB-1 za pomoc (hlavně financiórvi Sašovi Ru-seckému a otrokům Zdeňka Pobudy), zašel jsem ke stánku Walesu na kus řeči s Tomem Štipským a vedle k One Hot

Books za Šárkou Novákovou. Pak jsem potkal Dášu Heřtovou a skončilo to tak, že jsme s autorkou Millennia Publishing Ivanou Špičkovou a Vilmou zakotvili v kavárně na ochozu hlavního sálu. Je to moc pěkný prostor, doufám, že se ho nepodaří příliš zpropagovat, protože další veletrhy bych nejraději strávil tam ☺ Znalci o něm nejspíš dávno vědí, u vedlejšího stolu seděla se společností Bernie Higginsová, kterou obyčejně potkávám jen u Kristin Olsonové.

V poledne začala Vilmina beseda a pořad Millennia o Ivaniných knížkách, tak jsme opustili chardonnay nalévané do šampusek, Dáša z toho měla druhé Vánoce, a vydali se za povinnostmi. Stihl jsem navštívit oba pořady, rozdat nějaké recenzní výtisky 12 nesmrtelných a potkat Ivana Hraníčku a Martina Pavlíka.

● **18. května** první RUR po Akademii, děkuji Filipovi za pomoc, Honza Macháček komentuje nějakou anarchistickou demonstraci, která pronikla až do TV, já si kupuji XB-1, abych pak zjistil, že už ji mám doma, ale ještě jsem to nestačil otevřít. Filip potřebuje končit už v půlu, takže pozdní chodič Honza Vaněk jr. se v krámku ledva otočí.

● **21. května** si dopřávám TV večer na Prima Cool. Nejdřív v Teorii velkého třesku Amy zkazila Sheldonovi (a mně) radost z Indiana Jonese (vlastně byl při hledání ztracené archy ve filmu zbytečný) a pak mi takřka dokonale Total Recall zase vrátil víru v science fiction.

Zdeněk Rampas

Kevin Hearne v Praze

Milý drsňák s rozčepýřeným plnovousem, věčně rozesmátý a přirozeně přátelský. Nikdy jsem ho neviděl se zamračit – ale víděl jsem ho asi na dvě hodiny, takže to nemusí nic znamenat. Ať už je to jakkoliv, jedno je jasné: do České republiky zavítal Kevin Hearne, autor Kronik železného druida.

Že jste o tom ještě neslyšeli? Tak si to sežeňte! Vtipná akční jízda napříč světovými mytologiemi, v hlavní roli dva tisíce let starý druid Atticus. Ale v klidu, vypadá na jednadvacet. Nestačí vám to? Dobře: Atticus má psa Oberona, později učedníci Granuaile, spoustu známých a božskými entitami a sklon přimotat se k problémům. Jednou jsou to keltští bohové, podruhé čarodějnice, potřetí Thór, upíři, vlkodlaci nebo Artemis. Na cokoli si vzpomenete. A pokud vám nestačí ani tohle: první díl se jmenuje *Prohnáný*. Druhý *Proklatý*. Budiž. Jenomže pak to přijde: *Praštěný*. Lze si nezamilovat knihu, která se sama žánrově definuje už názvem?

Kevin Hearne přijel do Evropy na miniturné, zastavil se v Polsku, Německu a u nás, konkrétně v Praze a v Brně. Nevím, jak to vypadalo v Praze, ale v Brně byla nesmírně příjemná atmosféra podpořená dotazy a živým zájmem publika. Za pomoci překladatelky se návštěvníci i autor výborně bavili – a po společně strávených takřka třech hodinách (včetně autogramiády a focení) se dostalo i na tento rozhovor pro Sarden.

JK: Jak si užíváte pobyt v ČR?

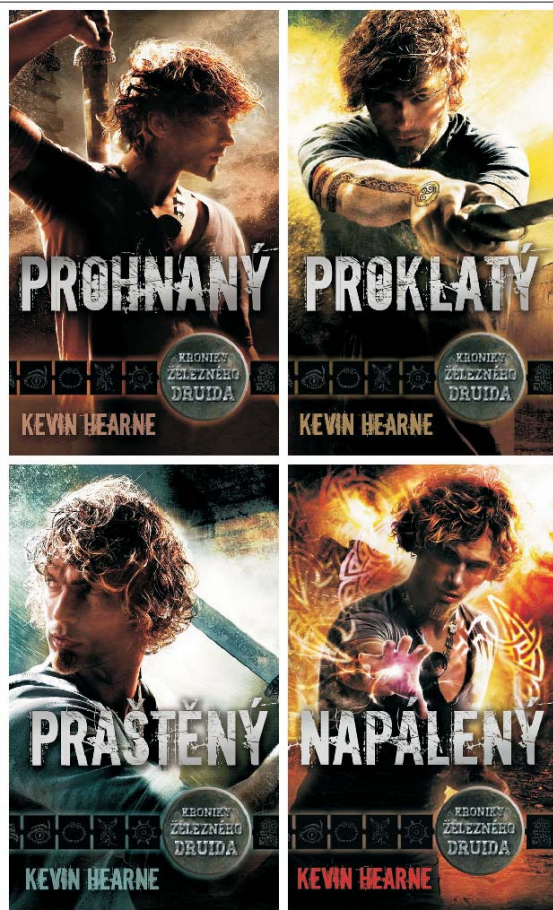
Kevin Hearne: Miluju to tady! Je to skvělé! Užil jsem si umění a architekturu v Praze a plánoval svou další knihu, šestnáctá kapitola osmé knihy se bude odehrávat v Praze, takže jsem kvůli tomu zkoumal lokace. Taky jsem si užil jídlo... a pivo, metro... bylo to příjemné.

JK: Na webových stránkách píšete, že vás ovlivnil superhrdinský komiks, Star Wars, Vyhoď me ho z kola ven... ale studoval jste angličtinu¹. To znamená hromadu klasiky. Máte nějaké oblíbené autory nebo knihy z toho, čemu říkáme „klasika“?

Kevin Hearne: Z americké klasiky toho bude víc. Měl jsem rád Velkého Gatsbyho od F. S. Fitzgeralda pro ten styl, jeho próza byla překrásná. Měl jsem rád Hemingwaye, protože je sranda dělat si z něj srandu, a hodně jsem si užil Jako zabít ptáčka od Harper Leeové. Tohle jsou všechno američtí klasičtí autoři. Potom jsem, samozřejmě, měl rád Shakespeara, a pořád mám. Objevuje se to i v mých textech. A taky poezii T. S. Eliota.

JK: Objevují se někteří z těchto autorů, kromě Shakespeara, ve vašich knihách?

Kevin Hearne: Ano, T. S. Eliot se objeví, stejně tak Walt Whitman, americký básník, oblíbený spisovatel Granuaile, která ho často cituje v pozdějších knihách. A pak, nedávno, mě začala fascinovat poezie polské básničky Wislawy Szymborské. Je úžasná. A anglický překlad je celkem dobrý. Ale vím, že v polštině je, samozřejmě, ještě lepší, takže když jsem byl v Polsku, někteří z mých polských čtenářů mi četli poezii Szymborské. Je

skutečně překrásná.

JK: Kteří autoři současné fantastiky patří k vašim oblíbeným?

Kevin Hearne: Mám rád tvorbu Neila Gaimana a co se týče městské fantasy, líbí se mi série *Prospero's War*² Jaye Wellsových, píše úžasně, zábavné knihy. Taky se mi líbí *My Life as a White Trash Zombie*³ od Diany Rowlandové. A ještě *Dead Things*⁴ Stephena Blackmoora a *Blackbirds*⁵ od Chucka Wendiga. A už brzy, v říjnu tohoto roku, si každý musí přečíst *Wake of Vultures* Lily Bowenové.

1 Viz <https://kevinhearne.com/about>.

2 První kniha vyšla r. 2014, do češtiny zatím nepřeloženo.

3 Zatím čtyřdílná série, první díl vyšel r. 2011, pátý se chystá na říjen 2015. Do češtiny zatím nepřeloženo.

4 Vyšlo r. 2013. Do češtiny zatím nepřeloženo.

5 Zatím třídílná série se souborným názvem *Miriam Black*. První díl vyšel r. 2012, do češtiny zatím nepřeloženo.

JK: Jakou mytologii máte nejraději?

Kevin Hearne: Jakou mám nejraději? Mám docela rád irskou mytologii, protože se inspirovala jinými mytologiemi a užívá je rovnoprávněji. Oceňuji, že ženy jsou v irském panteonu rovny mužům, zatímco v mnoha dalších nejsou bohyně tak mocné jako bohové. To je něco, čeho si na irském panteonu vážím.

JK: Co takhle pokus o napsání vlastní mytologie – jako Tolkien a další? Protože vy mícháte mytologie různých národů. Přemýšlel jste o tom?

Kevin Hearne: No, svým způsobem mají moje knihy vlastní mytologii. Rozvinul jsem ideu druidů docela dost nad rámec toho, co o nich říká historie. A potom myšlenka propojení všech náboženství, respektive tvrzení, že všechna náboženství jsou si rovna. To není čistě má myšlenka, ale trochu jsem ji rozvinul. Víc než někteří, méně než jiní...

JK: Přemýšlíte o tom, že byste napsal něco úplně jiného?

Kevin Hearne: Ano. Už na to mám i smlouvu. Budu psát epickou fantasy trilogii nazvanou *The Seven Kennings* a první díl, nazvaný *The Plague of Giants*, vyjde příští rok⁶.

JK: Dobrá, ale tím „něčím úplně jiným“ jsem myslel něco úplně jiného – jako poezii, něco ze skutečného světa, něco, co se stane dalším Fitzgeraldem nebo Hemingwayem, abychom si z toho mohli dělat srandu.

Kevin Hearne: Nic v tradičním literárním poli, to, co mám na mysli, je spíš přechod od městské fantasy k epické fantasy.

JK: Mám taky pár divných otázek. Je to v pohodě?

Kevin Hearne: Prosím!

JK: Měl jste v dětství nějakého oblíbeného plyšáka?

Kevin Hearne: Oblíbeného plyšáka?! Když jsem byl malý, měl jsem plyšového medvěda. Jmenoval se... myslím, že se jmenoval Wilson... ne, ne Wilson. Nějak jinak. Ale začínalo to na W. Ztratil jsem ho, když jsem se přestěhoval, a to bylo moc smutné. Ale mám... ááá, už vím to jméno! Pemberton! Měl jsem plyšového medvěda jménem Pemberton. Na dlouhou dobu se má žena zbláznila do sbírání plyšových medvědů. Takže jsem musel mít vlastního plyšového medvěda, protože... jsem její muž (smích).

JK: Jak jste přišel na nápad nechat si narůst tak úžasný plnovous?

Kevin Hearne: Víte co – prostě se neholíte. Není to (smích) žádný úžasný nápad, není třeba mít moc speciálních schopností. Prostě se vzdáte holení a úžasný plnovous se objeví

sám. Nemám ponětí, k čemu je to vlastně dobré, nikdy předtím jsem si to narůst nenechal.

JK: Četl jsem, že máte rád mantikory⁷. Jakou bájnou bytost nebo zvíře byste chtěl mít doma? Protože mít doma mantikoru, to by asi bylo trochu nebezpečné, že?

Kevin Hearne: Jo, to by bylo (smích). Jo, mantikora doma, to by byl hodně špatný nápad. Nikdy jsem o tom nepřemýšlel – mít bájnou bytost jako domácího mazlíčka. Myslím, že bych žádnou nechtěl, asi by to dělalo víc potíží, než aby to stálo za to. Možná selkie⁸ – jen jednu znát, možná s ní občas zajít na pivo, to by bylo boží. Ale nechtěl bych domácího mazlíčka nebo něco takového.

JK: Existuje nějaká otázka, kterou jste vždycky chtěl odpovědět, ale nikdo se vás nikdy nezeptal?

Kevin Hearne: Ehm... ne. Jen tak z hlavy nevím o ničem, o čem bych chtěl mluvit. Omlouvám se, nemám odpověď na tuhle otázku.

JK: Chtěl byste dodat něco na závěr?

Kevin Hearne: Děkuji – všem, kteří čtou mé knihy. A děkuji, že vás zajímají druidové a myšlenka náboženské smířlivosti spíše než jen náboženské tolerance. Věřím, že každý se snaží najít vlastní spásu, svůj vlastní způsob, jak se stát lepší lidskou bytostí, a každý způsob, jak to udělat, by měl být přijat a oceněn všemi ostatními. A to je vážné téma mých knih.

Jan Křeček

⁶ Pokud ovládáte polštinu, je o tomhle něco málo zde: <https://gexe.pl/ksiazki/art/4705,wywiad-z-kevinem-hearnem>.

⁷ Viz <https://henryherz.wordpress.com/2014/08/20/interview-with-iron-druid-urban-fantasy-series-author-kevin-hearne/>.

⁸ Že nevíte, co je selkie? Taky jsem si to musel dohledat... Je to bájná bytost ze skotské, irské a faerské mytologie, napůl člověk (na souši) a napůl (!!) tuleň. Ehm. Fakt. Tuleň. A jsou o tom i filmy! Např. *Selkie* z r. 2000, případně loňská animovaná *Piseň moře*. A literatura! Holdstockův *Les kostí* například (povídka *Silvering*). Libo-li něco mladšího? Koukněte do XB-1 ze srpna 2014 na povídku Sofie Samatarové *Příběhy o selkách jsou pro žabaře*.

Dvanáct nesmrtelných

[Tucet netuctových povídek]

Když mi nakladatelství Argo (ústý Richarda Klíčníka) nabídlo *kalypsy* nebo v antologii *Čas psanců*. (Povídky vyzvednuté, to je oceněné nebo nominované Akademií, tvoří asi sedminu zmíněných knih.)

Kategorie povídky patří v praxi Akademii k těm nejproblematictější, a to hned z několika důvodů.

Jednak českých a slovenských povídek vzniká každý rok několik stovek, ale na rozdíl třeba od překladových knih, kterých se objevuje řádově stejné množství, si na jejich hodnocení troufá jen zlomek členů Akademie.

Většinou Akademiků nevdá, že nečetla všech šest set vydaných knih posuzovaných žánrů, díky celoročnímu recenzování má každý vytipovanou svou skupinu mimořádných děl oddělenou od spotřebního průměru a braku a nevdá, že to třeba má nastaveno každý trochu jinak.

U povídek se většinou nelze takto orientovat a navíc rozdíly mezi nejhoršími a nejlepšími, jakkoli mohou být měřítko subjektivní, nejsou tak markantní.

Nicméně i tak Akademie od doby svého vzniku nominovala 80 povídek, ze kterých se, jak se nakonec ukázalo a čehož je tato kniha důkazem, dá i po dvaceti letech sestavit reprezentativní antologie. Jen je nutné dodržet často opomíjené pravidlo, že i nominace je již důležitou počtou dílu, a nesnažit se v knize prezentovat pouze vítězné práce.

To ostatně nebylo možné hned ze dvou důvodů. Vítězná díla Akademie jsou považována za *crème de la crème* produkce a často po nich sahají přehledové antologie. Takto v posledních letech vyšly vítězné či nominované povídky v *Klenotech české fantasy*, *Společnosti Pevnosti*, ve třetím dílu *Kronik české science fiction* *Na konci apo-*

Navíc se ukazuje, že v některých případech právě vítězné povídky, zvláště pokud jim k úspěchu napomohl nějaký dobový trend, zastarávají rychleji než nominace jako celek.

Proto padla i původní myšlenka vybrat z každého ročníku Akademie jednu povídku a jako hlavní kritérium byla zvolena kvalita prací a úměrné zastoupení SF, fantasy a hororu. (Navíc se některé povídky ukázaly jako nedostupné, například Jiří Kulhánek ani kvůli Akademii neučinil výjimku ze své zásady nepublikovat znovu starší práce, a pak jsme nechtěli zveřejňovat práce, které vyšly poměrně nedávno a každý správný fanoušek je už má doma.)

Z tohoto pravidla se vymyká pouze Bratislavská bludička, která sice v roce 2013 vyšla dvakrát slovensky, ale naše české vydání je zveřejněno poprvé.

Výsledná skladba: tři horory, čtyři fantasy a pět science fiction se na výběru prací velmi rozdílného rozsahu – od deseti do sto devadesáti stran rukopisu – pokouší v rámci výše zmíněných mantinelů postihnout širší záběr české a slovenské fantastiky posledních dvaceti let. Od rozpuštělosti a neuctivého zacházení s klasiky, přes jejich poučné následování až po hledání a tvorbu vlastního světa.

Název knihy žertem odkazuje na Francouzskou akademii a její členy, zvané nesmrtelní. Těžko už dnes říci, zda práce vybrané do naší antologie mají garanci nesmrtelnosti, ale vyloučit se to nedá, přinejmenším zatím nestihly zestáhnout.

Zdeněk Rampas

Dvacet let s Akademií (doslov ke knize 12 nesmrtelných)

Myšlenka Akademie fantastických žánrů se ve fandumu objevila někdy v polovině roku 1995 a tato doba se stala jejím znamením zrodu. K pochopení další historie Akademie SF, fantasy a hororu (ASFFH) je třeba si připomenout atmosféru doby, které se dnes říká „divoká devadesátá“.

Po šesti letech ničím neregulovaného vydávání světové literární produkce začaly být vedle zjevných přínosů viditelné a citelné i nutné negativní stránky tohoto procesu.

Jádro čtenářské obce science fiction (připomínám, že dnešní boom fantasy byl teprve v počátcích) vyrostlo v době, kdy česky a slovensky ročně vycházelo jen několik desítek knih jejich žánru a nebylo nijak neobvyklé, když fanoušek kupoval celou fantastickou produkci a většinu z ní stačil i přečíst. Spíše naopak, takovým chováním se fandom definoval jako svého druhu subkultura.

Kupříkladu v roce 1985, kdy už na totalitní postnormalizační poměry doba fantastickým žánrům takřka přála, vyšlo dohromady cca padesát domácích a překladových titulů, tedy zhruba jeden týdně, do toho jsou ovšem započítávané vedle reedic i knihy pro děti a těch několik teoretických prací věnovaných fantastice, které v tu dobu vznikly.

O deset let později už okolo třiceti nakladatelství každoročně vyhrlo na dvě stě knih překladové SF a fantasy a třicet pět původních knih českých a slovenských autorů.

Fanoušci, kteří byli zvyklí kupovat a číst všechny vydávané sci-fi, byli konfrontováni se stavem, kdy už to nejen nebylo možné, ale ani žádoucí, a museli si začít vybírat.

V té době se většina nakladatelů svému řemeslu teprve učila a kvalita jejich produkce byla u mnoha mírně řečeno kolísavá. Vycházely knihy autorů zvučných jmen, které byly uboze vysázené, velmi špatně přeložené a ještě hůř (nebo vůbec) zredigované.

Posledním výrazným rysem doby bylo dohánění několika desítek let nedobrovolné izolace od mateřských zemí žánru, takže jsme brzy měli možnost zjistit, že mnozí tzv. západní autoři, které jsme si na základě znalosti jejich nejlepších knih málem zbožštili, napsali i spoustu věcí prostředních a někdy i špatných.

Na druhou stranu záplava spotřební produkce v té době vytvářela nepříznivé prostředí pro vznik domácí fantastiky, která tehdy poněkud stagnovala. (To bylo ale zčásti dané i generační obměnou, mnozí autoři, kteří psali starému režimu takřikajíc navzdory, se v nových poměrech přestali věnovat literatuře.)

Výše popisované nebylo samozřejmě nijak charakteristické pouze pro fantastické žánry, s podobnými problémy se potýkala většina tvůrčích společenstev, a mnohá jako cestu k řešení zvolila založení profesní komory, která by upozorňovala na mimořádná díla a pomáhala s jejich propagací. V roce 1993 například poprvé vyhlášovala své ceny Český lev Filmová akademie.

***

S konkrétní představou Akademie v podobě, v jaké nakonec i vznikla, jako první přišel Jaroslav Olša, jr., dnes významný propagátor české fantastiky hlavně v exotických krajinách, kam jej jeho povolání diplomata zaneslo. Jak už to tehdy ve fandumu bývalo zvykem, práce s uvedením ideje do reality zbyla na mě. Olšou inspirovaná Akademie byla velice ambiciózní, měla se zabývat fantastikou v nejširším smyslu, ne tedy pouze tou literární a výtvarnou, literaturu doprovázející.

Vedle dnes existujících kategorií se Akademie ve svých prvních letech věnovala filmům (rozděleným na kino a video premiéry), hrám na hrdiny, počítačovým hrám, časopisům a fanzinům. (Těch posledních již sice nebyly desítky jako za totality, ale stále bylo z čeho vybírat a výsledek nebyl předem daný.)

První sbor Akademiků sestával hlavně z odborníků zabývajících se literární teorií s důrazem na fantastické žánry, redaktorů tehdejších fantastických časopisů, recenzentů, ilustrátorů a překladatelů věnujících se fantastice a z osobností oceněných fanouškovskými vyznamenáními, držitelů Ludvíka, Mloka a vítězů Ceny Karla Čapka.

Byl to fanoušek SF a nakladatel Ivo Železný, kdo přišel s nápadem spojit Akademii s Mezinárodním knižním veletrhem Svět knihy, a Ondřej Neff, který moderoval první ročník, vytvořil schéma slavnostního předávání Cen.

Jan Vaněk jr. napsal program, který počítá hlasy tzv. australským systémem (používá ho například cena Hugo).

Prostory pro schůzky organizačního výboru a řadu nápadů poskytli Martin a Vilma Klímovi.

O financování prvních let Akademie se postarala nakladatelství Talpress, Polaris, Leonardo, IŽ a Poutník, když pokryla náklady s pronájmem prostor a výrobou sošek, v těch prvních letech ještě čapkovských Mloků. Akademičtí Mloci měli stejnou formu jako Cena Karla Čapka, lišili se jen zlatou barvou. Ta upomínala na předrevolučního redaktora a propagátora science fiction Vojtu Kantora, který v Mladé frontě vydal sborník Lovci zlatých mloků.

Ivan Adamovič, Marian Buda, Jaroslav Olša, jr., Jiří Pavlovský a já jsme vytvořili Orientační seznam fantastiky roku 1995 a na Světě knihy v květnu následujícího roku vyhlásil Ondřej Neff vítěze osmnácti kategorií. Výkon to byl vpravdě úctyhodný, protože na to neměl osmdesát minut, jak je zvykem dnes, ale necelou hodinu.

Po Ondřeji Neffovi se v roce 1987 moderování ujal Roman Lipčík, navrhl jej Pavel Weigel nejspíše se vzpomínkou na to, jak Roman 3. prosince 1989 famózně uváděl Koncert pro všechny slušný lidi. Nic netrvá věčně a stále ospalejšího Romana vystřídal po osmi letech služby v roce 2005 mladík plný energie Richard Klíčnický, který si na pódium přivedl nejprve Jolanu Čermákovou (dnes Tichou) a potom Evu Aichmajerovou (dnes Decastelo). Populární dvojice moderovala předávání cen Akademie úžasných osm let. Eva se během té doby stihla vdát a dokonce si pořídila dvě děti, ale vždy tak, aby mohla v polovině května ceny předávat.

Deset tváří střeoevropské space opery

Pátým svazkem doposud nevyšlo, ale dnes už po zásluze stabilní pozornosti se těšící edice Evropská space opera se stala antologií *Capricorn 70*, čítající povídky od devíti českých a jednoho slovenského autora. Příspěvateli se staly stálice současné space opery i autoři sci-fi prozatím dlouho nepišící, či se tohoto subžánru dotýkající jen sporadicky. Editorického žezla se chopil sám nakladatel Robert Pilch a jeho přísným sítem prošli jen ti, kteří si to zasloužili. Robert Pilch je srdcař tělem i duší a tak i při výběru povídek do antologie použil jednoduchou rovnici – snažil se vyhledat texty či autory, jejichž styl mu sedí a má ho rád, jak vysvětluje v předmluvě. A jelikož je příběhů deset, řekněme si pár slov o jednom každém z nich.

Role otvíráku ve sbírce se zhostila povídka *Vrak* Jana Hlávky. Pokud máte slabost pro staré, opuštěné a nepříliš vábnou minulostí oplývající lodě, příběh posádky Pijavice se vám bude zamlouvat. Chamtivostí hnaná parta profesionálních rozebíračů starých lodí si na palubě křižníku Mantichora zažije nejednu pernou chvíli a čtenáři, díky solidní gradaci napětí a uvěřitelné panice přeživších, se od textu těžko odtrhnou.

Povídka Petra Heteši *Vesmír z druhé strany* je jiskrnou his-

torkou o nečekané úřední návštěvě. Heteša téměř zcela rezignuje na popisy a vše staví na úderných dialogích mezi posádkou stanice a esencí všeho zla – zvědavou bezpečnostní komisařkou ze Země.

Autor bez problému převlékl obvyklý kyberpunkový hábit za skafandr a svým krátkým textem si zřejmě zajistil i pozornost čtenářů, kteří ho ještě neznají.

Odvracená strana Julie Novákové je příběhem z planety, kde pořád sněží a kde je možné si během jedné důležité mise k záhadnému nálezu utřídit nejen názor na sebe, ale i pohled na člověka, o kterém si ten druhý myslí, že ho přece už dávno dobře zná. Příběh je komorní, intimní hra o dvou protagonistech a je důkazem, že velké bitvy o osud lidstva se nemusí odehrávat jen ve vesmírné prázdnotě za záblesků laserů a výbuchů kosmických lodí, ale i v pouhých dvou lidských duších.

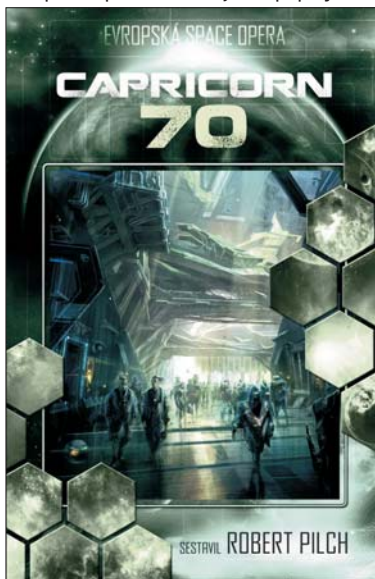
Představte si situaci, kdy na Zemi dorazí vzkaz, že bude kolonizována. Ne hned, ale až za sto padesát let. To je zdvořilé a ohleduplné, že? Háček je v tom, že se odted' nebudou rodit žádné nové děti. Nikde. A tak se lidstvo proti této (ne)invazi přesto začne bránit. Příběh Jana Kotouče *Ex Luna, annihilatio* dosazuje do pozice odvážných duší spa-

kladatele; od vzniku Akademie vyrostla nová autorská generace a vše naznačuje, že se tato obec bude dále rozrůstat. Na sumarizačních stránkách PAF (Přebor autorů fantastiky) je evidováno ke stovce autorů, kteří se v roce 2014 zúčastnili soutěží zaměřených na SF/F. To a množství vydávané původní a překladové fantastiky, spolu s existencí dvou žánrových měsíčníků XB-1 (dříve Ikarie) a Pevnosti, dělá ze země bývalého Československa velmoc fantastického žánru.

Po patnácti letech přestávalo zakladatelské jádro Akademie na každoroční záplavu nových titulů stačit, postupně ubývalo Akademiků, kteří vraceli vyplněná hodnocení, a přes vydatnou pomoc Richarda Podaného a Martina Šusta se nedařilo získávat nové. (Dnes už je zbytečné zkoumat, zda tehdejší útoky internetové lůzy na Akademii byly jednou z příčin či naopak následkem daného stavu.) Pořadatelé Akademie na vzniklou situaci reagovali angažováním Jany Jůzlové jako krizové manažerky, pod jejímž vedením v roce 2012 proběhla reforma Akademie a její rozdělení na Odbornou a Všeobecnou sekci.

S odstupem času se to ukázalo jako šťastné řešení, aktivita Akademiků přestala klesat, nejhorší křiklouni na síti umlkli a Akademie dál pracuje v duchu, v jakém byla před dvaceti roky založena. Tedy upozorňuje na mimořádná díla, která její žánry posouvají někam dál. Je samozřejmě na každém čtenáři, zda si její doporučení vezme za své.

Zdeněk Rampas

Richarda a Evu v roce 2013 vystřídala opět dvojice Tomáš Skoupý a Tomáš Randus, která si vydobyla jistou proslulost jako Chiory a Dizzy na menších conech. Zatím poslední změna moderátorského týmu proběhla v roce 2013, kdy Dizzio vystřídala Adéla Červenková.

V roce 2007 se Akademie rozhodla změnit svůj emblém na sfinxu, rovněž ve zlatavém odstínu, prvotním impulsem změny byla neschopnost médií rozlišovat Mloky Akademické a ty z Ceny Karla Čapka, ale nová podoba ceny přispěla i k lepší vizuální prezentaci Akademických cen. Další podstatnou změnou je, že Orientační seznam už nevzniká z amatérských soupisů knižní produkce, ale z bibliografických databází Wojty Běhounka a Jiřího Doležala.

***

V průběhu let se však proměňoval nejen předávací ceremoniál a celá Akademie, ale i naše fantastická scéna (scéna české a slovenské fantastiky). Ve své době neuvěřitelné množství dvou set ročně vydaných překladů vzrostlo na sedm set v roce 2013, ale i domácí produkce stoupla rovněž ze vzpomínaných pětácti knih na sto dvacet, přičemž počet povídek v časopisech a knihách dosáhl z tehdejších sto deseti na dnešní bezmála čtyři stovky prací.

Nárůst a popularita domácí produkce se dá jen zčásti vysvětlit tím, že nakladatelé ušetří za nákup práv a honorář pře-

sitelů ryze ženskou posádku a tak, jak je u něj zvykem, nám poskytuje technicky přesnou a přesto zábavnou misi k Měsíci, kde leží původ všeho zla. I když jsou ženy hlavními hybatelkami děje, na nějakou hlubší charakterizaci postav moc prostoru nezbylo, a tak jim čtenář nemá nejen čas, ale ani prostor příliš fandit.

Titulní povídka *Capricorn 70* Petry Neomillnerové je sice syntézou dvou starších textů, ale i tak plně funkční, byť si autorčin druh humoru zřejmě neosvojí každý. Ale ten, kdo ano, se neubrání hurónským výbuchům smíchu. Střelený příběh odehrávající se na dvou vesmírných stanicích v čele se šilenou Red a její bandou veselých psychopatů na cestě za pomstou je šířavý jako sklo rozpouštějící se v kyselině sírové, vyprávění v přítomném čase a v ich formě z pozice otráveného dozorce na Capricornu napomáhá toku zběsilého textu. Na konci nezbyde než si povzdychnout, že se žánru Neomillnerová nevěnuje častěji, protože takové rázné rány na solar plexus by česká sci-fi potřebovala čas od času jako sůl.

Zvláštní potvůrky má Pavel Obluk rád, to víme už z jeho novel či románů. V povídce *Prospektoři z Coranu* nechá lidské bytosti nořit se do nebezpečných hlubin, ale ne cizí planety, případně vesmírných dálav. Fascinace blýskavými drahokamy neopustí lidstvo ani v budoucnosti, a tak se dvojnožci neváhají nořit pro hezčí formu uhlíku i do mimozemských vnitřností. Klidné, téměř flegmatické vyprávění prospektora o jeho denním chlebičku, občas okořeněné lehkým humorem plyne a vlastně jen tak mimochodem brnkne o revoluční poznatek, který je však vykoupěn lidským životem. To vše pomáhá úmyslně civilní podobě povídky.

Sloužím vlasti, kurva! zvolá jedna z postav povídky Jaroslava Mosteckého. Text je pěkný chameleon, zprvu se tváří jako vězeňské drama, to když s hlavní hrdinou Tomem musíme trpět příkoří v U-lágru Happy Permon na planetě, která je plná nejen hodně otravného a nebezpečného hmyzu, ale taky velmi užitečné horniny a hlavně leží na skvělé pozici pro odvjetný úder proti mimozemskému nepříteli. Pak se začnou šrouby utahovat, hmyzáci probouzet a najednou se drama změně ve speleologický thriller, kde jde Tomovi s jeho přáteli o život, aby pak povídka vygradovala ve vtípném a zcela nečekaném konci, jenž se však při zpětném pohledu jeví jako přísně logický. Téměř nepřetržitě napětí a rázné, drsné dialogy dokreslují příběh člověka, který si nepřeje nic jiného než prostě přežít, tak jako všichni kolem něj, ať už bachaři, muklové nebo předáci v dolech.

Jediný slovenský zástupce Anton Stiffel přesvědčuje o své kvalitě krátkou povídkou *Cesta do hlubin UI myslí*. Kříženeček mezi cyberpunkem a space operou líčí cestu mladé, zvědavé a vynalézavé umělé inteligence, řídící vesmírnou loď. Autor svoji UI možná až moc polidšťuje, ale její cesta po zdokonalení není tak nepochopitelná. Nastolená hypotéza, že si svůj nový začátek odbyde úplně někdo jiný než křehké bytosti na bázi uhlíku, je navíc k lidskému pokolení svěže neuctívá.

Za vším hledej ženu, říká staré přísloví, ale co když najít onu ženu je pěkně těžký úkol? Svě o tom vědí *Nájezdníci* Vladimíra Šlechty. Cesta tří dětí a jednoho dospělého na palubě sta-

říčké lodi po opuštěných vesmírných stanicích s cílem najít kompatibilní genofond k rozřešení toho svého není žádnou pohodovou road movie. Ani zdánlivě opuštěné stanice nejsou zrovna bezpečné, připočítejme si k tomu nevyhnutelný generační konflikt, rodovou válku a klacky pod nohama jsou na světě. Šlechta drží svůj standard, všechny čtyři postavy jsou dostatečně sympatické, abychom jim na jejich cestě fandili, děj napínavý a ani pozitivní závěr nepřistane jako pěst na oko.

Bez legrace, to nejlepší z celé antologie na vás čeká na posledních téměř sedmdesáti stranách. Zapomeňte na bitvu u Yavin. I na tu u Wolf 359. Zánik Dvanácti kolonií Kobolu? Nevýznamný lokální konflikt. Protože teprve teď se schyluje k té opravdové, finální, důležité, strašlivé bitvě. *Poslední bitvě*. Tak tedy: Před dávnými a dávnými časy, mezi třemi předalekými galaxemi... se nějaký Procházka, křesťním Jiří, rozhodl, že napíše space operu nejoperovatější. V ní jedním šmahem ohlásí návrat do světa Hvězdných honáků a vysekne poklonu nejen pirátským filmům s Errolem Flynnem a Johnny Deppem, ale i starým námořním válečným filmům a postaví flotilu vesmírných pirátů proti flotile císařských křižníků. Tam, kde pirátům chybí počty, převáží proti zkostnatělým stratégům fištrónem. Kapitán Jack Burroughs je sympatický cvok a jak on dýchá za svou posádku a kamarády ve flotile, oni dýchají za něj. Proti němu stojí ostřílený matador kontra admirál Kuwabara a jeho vojáci na strašlivých Trismarcích. Procházka je věrný svému stylu, hlášky a vtípné dialogy nad příběhem vlají jako polirunové plachty, a kolik najdete odkazů, tolikrát jste ve hře. Strašlivé zbraně střídají ještě strašlivější zbraně a nad vším bdí rudé oko Betelgeuze. Běsnivá hravost textu odkazuje do dob, kdy se space opera psala na efekt, pro hravost a ne jako sparringpartner nejnovějších vědeckých objevů. *Poslední bitva* je velký, nádherný a skvělý sci-fi spektakl, vytištěný na papíře.

Slova na závěr se chopil Jiří Popiolek a doufejme, že jeho optimistická slova o stabilním vzestupu tuzemské sci-fi nebudou chválou dne před večerem. Robert Pilch splnil v roli editora vše, co si předsevzal. Jím vybrané kousky jsou výborným průřezem ne sice všemi, ale deseti možnými tvářemi tuzemské space opery. A že obsahuje příběhy už dříve publikované, přepsané nebo úplně nové? Koho to zajímá? *Capricorn 70* je zkrátka kvalitní a kompaktní subžánrovou sbírkou. Nezbyvá než doufat, že v edici Evropská space opera nebude poslední, to už však záleží především na čtenářích.

Vendula Brunhoferová

Robert Pilch sest. Capricorn 70, brožovaná, obálka Jakub Javora a Lukáš Tuma, 464 stran, 328 Kč

Odposlechnuto

Když jsem byl dítě, celé noci jsem se modlil, aby mi Bůh seslal nové kolo.

Pak jsem pochopil, že takhle Bůh nepracuje.

Tak jsem kolo ukradl a požádal ho o odpuštění.

Život nekončí vždycky smrtí.

Někdy končí svatbou...

Kim Newman: Anno Dracula

Ulicemi Whitechapelu se plíží mlha, sporé světlo lamp jen stěží bojuje s temnotou a pouliční květiny nabízejí pel každému, komu v kapse chřestí mince. A některé z nich splní i ty nejpodivnější přání jen za pár... kapek krve. Nad Buckinghamským palácem totiž vlaje Draculova zástava s netopýrem a viktoriánský Londýn se mění v město dětí noci. Jenže některé věci se nemění nikdy a ulicemi Whitechapelu se neplíží jen mlha...

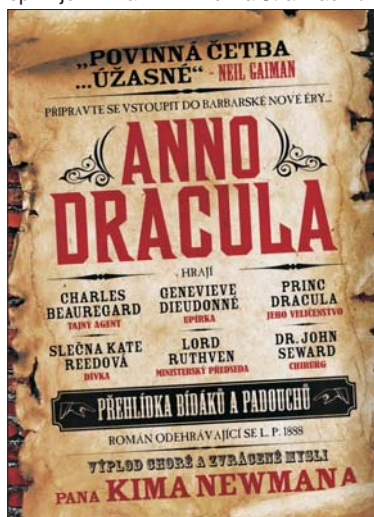
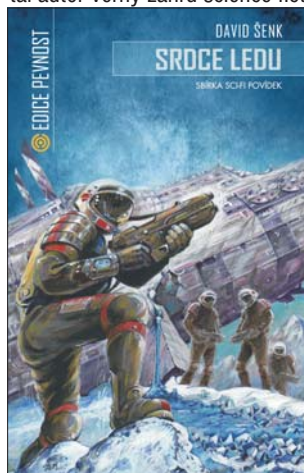
Pro svůj téměř čtvrt století starý román si Kim Newman vybral hned dva klasické literárně-historické motivy a smíchal z nich námět nadmíru podnětným způsobem. Valašský kníže Vlad Tepeš a whitechapelský vrah prostitutek přezdívaný Jack Rozparovač si zde pomyslně podávají ruce a podobnosti i kontrastem tvoří knize fascinující myšlenkový rámeček. Autor vyzbrojen pečlivým studiem pramenů míchá skutečné se smyšleným, vypůjčuje si z historie i literatury a díky pečlivé stylizaci bez klopýtnutí čtenáře provede labyrintem jednoho z nejpřednějších upírských románů dějin.

Po stopách vraha krvesajných lehkých holek vyráží Charles Beauregard – gentleman ve službách Koruny – a Genevieve Dieudonné – několik staletí stará upírka nespřízněná s novým chotěm královny Viktorie. Jelikož čtenář identitu zahradníka od začátku zná, spíše než detektivní pátrání si užije autorský styl a hru s odkazy, protože na stránkách *Anno Dracula* potkáte hrdiny i padouchy z per A. C. Doylea, H. G. Wellse či R. L. Stevensona. A samozřejmě také nechybí přehršel nenápadných poct upírským románům 19. a 20. století, korunovaná

David Šenk: Srdce ledu

David Šenk není čtenářům Edice Pevnost neznámý; v roce 2011 mu v ní vyšla sbírka povídek *Smrteľní bohové*, o dva roky později sborník *Proudové šílenství*. I ve své třetí knize zůstal autor věrný žánru science fiction. Šenk sám sebe popisuje jako zarputilého technooptimistu, který věří v zářivou budoucnost Země. Debutoval v roce 2000 povídkou *Poslední con*, kterou publikoval v časopise *Ikarie*. Od té doby mu vyšly přes tři desítky kratších prací. Hrdiny jeho povídek jsou obyčejní lidé, kteří se ocitají v neobvyklých situacích, snaží se čelit osudu a neslepit při tom ze svého lidství.

David Šenk: *Srdce ledu*, *Epocha*, 2015, 200 str., 169 Kč.

Newmanovým přepracováním závěru samotné Stokerovy klasiky. Neboť události *Draculy* stojí na počátku i konci všeho, co se v románu odehraje.

Co může kromě hry s odkazy *Anno Dracula* nabídnout? Puntičkářský pohled na viktoriánskou éru doplňuje věrohodně působící pojetí upírů a dopadu jejich „odhalení“ společnosti. Děti noci na stránkách díla příliš neexhibují s nadlidskými schopnostmi a o jejich možnostech se spíše naznačuje, než přímo mluví. Realisticky vyhlíží také integrace nemrtvých mezi řady poddaných Její Výsosti – upírácká šlapka je pořád šlapka a upírácký lord je pořád lord. Jen už si asi nikdy nedá čaj o páté z babiččina stříbrného servisu.

Navíc po zkušenostech s krvesají tak, jak je prezentuje žánr paranormální romance, oceníte všechny ty arogantní predátory, nepokryté manipulátory i obyčejné – často proti své vůli proměněné – nemrtvé, kteří se jen snaží bojovat s prokletím. A nikdo z nich u toho nebalí nejisté středškolačky... Čímž není řečeno, že by zde chyběla romantická linka – vždyť ústřední tandem si o nějaké plotky říká už od prvních stran. Ovšem výsledek působí zrale

dospěle a... popravdě řečeno příjemně eroticky. Anž by Kim Newman byl jen na okamžik zapomenul, že jeho vampýři se lidmi žijí. Kvůli časovému odstupu mezi původním a českým vydáním paradoxně návrat k drakulovské tradici znamená pro tuzemského čtenáře osvěžující exotiku. Minimálně po setkání s rodinou Cullenů.

Tak trochu po vzoru DVD najdete v knize několikero bonusů. Téměř nezbytný poznámkový aparát, jenž vám umožní si vychutnat nejrozdílnější odkazy a připomeně vám zpracováním série *Burton & Swinburne* (jeden z Hodderových hrdinů se v *Anno Dracula* mihne v epizodní roli). Nakolik oceníte alternativní konec románu či výňatky z filmového scénáře, je vaše věc – nic zásadně nového nepřináší. Na rozdíl od Newmanovy eseje ohledně identity whitechapelského vraha (byl to Mauglí z *Knihy džunglí*, bezpochyby) a doplňkové drakulovské povídky.

Suma sumárum *Anno Dracula* představuje zábavný a čtivý exkurs do alternativní viktoriánské Británie. Ačkoliv spisovatel pracuje s hromadou odkazů zvící velikosti tajemného hradu v Karpatech, nemusíte se obávat toho, že byste se mezi nimi ztratili. Dobově kudrlinkatý jazyk si vychutnáte díky překladatelskému umu Milana Žáčka, bez kterého by byl přenos do času nejkrvelačnějšího panovníka hrdého Albionu i nejproslulejšího londýnského vraha jen stěží možný. Nasadte si cylindr, uchopte vycházkovou hůl se stříbrným kováním a vyrazte do zamlžených ulic Whitechapelu.

Jan Žlebek

Kim Newman: *Anno Dracula*, *Laser-books*, 2015, přeložil Milan Žáček, obálka Michal Kuba, 416 str., 389 Kč

Rohatí versus křídlatí

Jestliže nejlepší americké komiksově série minulých let (*Preacher*, *Hitman*, *100 nábojů*) se k nám dostávaly se značným zpožděním, nejnovější hit mezi zaoceánskými seriály pro dospělé už byl pro české vydání připraven vlastně velmi rychle, tři roky od prvního vydání prvního sešitu originálu. Souvisí to i s tím, že dílo renomovaného a i u nás již dosti dobře známého scenáristy **Briana K. Vaughana** (česky vychází mj. jeho série *Y: Poslední z mužů* či komiksový román *Smečka z Bagdádu*) a kreslířky **Fiony Staplesové** se hned svým prvním sešitem z března 2012 stalo fenoménem: mimořádně příznivé bylo přijetí odbornou veřejností a brzy se dostavil úspěch také prodeji.

Překvapivé to není, protože *Sága* představuje přesně ten typ komiksu, jaký zaujme a strhne čtenáře poučenější a zkušenější, kteří od devadesátých let tvoří jistě ne většinu, ale rozhodně nezanedbatelný počet komiksových fanoušků. Ale je to dílo dostatečně přístupné, aby přilákalo i ty, kteří teprve odrůstají komiksům triviálnější, tedy v Americe především těm superhrdinským. V recenzích se objevují přirovnání ke *Hvězdným válkám* (protože se tu střetávají bizarní bytosti na bizarních planetách) a *Hře o trůny* (protože se tu dost intrikuje, trochu šermuje a protože Vaughan náhle a nečekaně zlikviduje jednu docela důležitou postavu). Úplně nesedí ani jedno, *Sága* je naštěstí dostatečně originální a srovnávání se slavnými popkulturními fenomény nepotřebuje. A jestli se někde Vaughan se Staplesovou inspirovali, pak nejspíše u komiksově série *Preacher*: Vaughan vyznává podobný mix kruté akce, suchého humoru a bizarních reálií a postav jako **Garth Ennis** a Staplesová kreslí stejně elegantní a jemnou linkou jako **Steve Dillon** a i obludná pavoučí lovkyně lidí v jejím podání z určitého úhlu může vyhlížet jako krasavice. A umí i přitvrdit, jakkoliv k Dillonovu charakteristickému statickému zachycování naturalistických krvavých scén má ještě daleko. Staplesová kresba dává od počátku najevo, že před sebou máme chytrý mainstream pro dospělé čtenáře. Respektive – a i to možná stojí za tak rychlým úspěchem *Ságy* – ještě spíše pro čtenářky. Ženské postavy tu hrají dosti podstatnou roli: od vypravěčky, jejíž monolog rámuje dění a naznačuje, že přinejmenším pro ni (setkáváme se s ní v okamžiku jejího narození) to všechno dopadne dobře, přes její matku, která se ve dvojici čerstvých rodičů zdá být tím dominantním (či přinejmenším impulzivnějším). A pokračuje to až třeba k oné pavoučí stopařce, jejíž pověst odradí jejího o něco méně obáva-

ného kolegu a konkurenta (a zavrženého milence), kterého sledujeme převážně v situaci prohrávajícího a deprimovaného muže.

Ústřední syžet je nastaven přesně tak, aby sliboval mnoho variabilních pokračování. Ve fantastickém světě zuří válka mezi technokratickou rasou okřídlených (jimž ještě vládne bezkřídla aristokracie s monitorem místo hlavy) a rohatými bytostmi s magickými schopnostmi, které trochu připomínají elfy a druidy. Přičemž oba mocné národy tu válku přesunuly i na další planety. A jeden rohatý se zamiluje do jedné okřídlené a počnou spolu dítě, které kupodivu přežije. Což se ani jedné válčící straně nelíbí a čerství rodiče jsou s miminem na útěku před oběma. Kromě nepřátel zvenčí přitom svádějí drobné pútky i spolu navzájem – takové, jaké asi provázejí průměrná současná mladá manželství, jen v onom velkolepém sci-fi/fantasy kabátě tyto tahanice získávají ironický až parodický tón. Marko je vegetarián a zavázal se, že už nikdy nezabije živou bytost, což dvojici činí značné problémy nejen při střetech s pronásledovateli, ale i při bloudění agresivní divočinou. Alana je typická prvomarka, nezkušená, nejistá a rozčilená, zvláště když její vyvolený v blouznění po těžkém zranění vysloví jméno úplně jiné ženy. Jemným rodinným vtipem je celá úvodní kniha (sestavá ze šesti seriálových sešitů) uzavřena: na kosmickou loď, v níž trojice prchá na jinou planetu, se teleportují dva rohatí šermíři, načež po dramatické scéně vyprávěčka na poslední stránce konstatuje: „A pak se k nám nastěhovali dědeček s babičkou.“

První svazek *Ságy* samozřejmě hlavně naznačuje, doufáme, že v dalších se příběh rozvine košatěji. Po jeho přečtení je každopádně zřejmé, že se tu sešli skvělí vypravěči, který plně využívá seriálových postupů (každý sešit, či v souborném vydání kapitolu, uzavírá zvratem), který přesně ví, kam zařadit celostránkový obrázek, aby co nejlépe vyzněl (vždy vlevo, aby překvapil po otočení listu). A kreslířka, která jeho představy dokáže ideálně naplnit a přilákat i ty čtenáře, kterým by to jinak připadalo všechno příliš zašmodrané. Žádné velké umělecké dílo to samozřejmě není, zato prvotřídní poutavé čtení pro široké publikum.

Pavel Mandys / iLiteratura.cz

Brian K. Vaughan, Fiona Staples: Sága. Přel. Richard Podaný, BB/Art, Praha, 2015, 168 s.

Očistný Ray Bradbury

Raye Bradburyho (1920-2012) dali dětem do čítanek a mně ho tím málem odvezli. Vybrána a vydána byla v Československu ta povídka *Marťanské kroniky*, ve které je lidstvo v pánu a prázdný byt přesto bublá činy strojků, vynálezů, které jsme po sobě zanechali (marnost nad marnost). Trochu studené mi to připadalo v deseti letech, ale Bradbury našťásti nenapsal jen tohle.

Jako školák (vzpomíná) rekovně nezradil obrázkové seriály, a sice onen balast spolu se spolužáky zavrhl a uvrhl do odpadkového koše, on sám to však nazítří zavrhl coby stádní rozhodnutí a pouhé hnutí mysli. Ještě je prý stačil vylovit. Ale horlivě čítal i knihy, začal psát, od osmnácti publikoval. Inspirovali jej Poe, Wells, Lovecraft a autor Tarzana.

Bradbury je plný sentimentu, moralizující magický vypravěč, ale skoro bez humoru. Přesto strhává. Zvlášť jeho raná tvorba je očividně sublimací násilí a Spender, jeden z pověstných jeho hrdinů, se postaví na Marsu vlastním barbarským druhům z rodu lidí, stane se vrahem, oprávněně je umlčen, ale těžko zapomenout na to, že se zbláznil pro podlé umlčování svobodné marťanské rasy.

Bradburyho matka švédského původu mu v dětství neodpřela něměy biograf a chlapce uhranul strašidelný *Zvoník od Matky Boží* Lona Chaneyho i další přízraky. Kinem zůstal očarován a sám postupně napsal scénáře deseti filmů, pokud nepočítáme práce pro televizi.

Prvním tím snímkem se stala *Příšera z hloubky dvacet tisíc sáhů* (1952), která vznikla na podkladě povídky *Žabí roh*, u nás ilustrované Zdeňkem Burianem. Je to příběh o prehistorickém monstrem a je klíčový v tom směru, že inspiroval japonský načež také americký film o *Godzille* (1954), jeho pokračování a celý zbrusu nový subžánr. V původní próze hrdina říká: *Zde máš poučení o životě. Stále někdo čeká na někoho, kdo se nikdy nevrátí. Stále někdo miluje víc, než je sám milován. Když to trvá nějakou dobu, zachce se ti zničit předmět lásky, ať je to cokoliv, aby už ti nemohl působit bolest.* Monstrem jedná právě tak. Napadá maják.

Také podle Bradburyho povídky *Meteor* vznikla klasická filmová sci-fi let padesátých, i když zapovězená v socialistickém táboře, *Přišlo to z vesmíru* (1953). Roku 1966 se pak ujal režisér Truffaut *451 stupňů Fahrenheitů* a Bradbury je filmován dodnes, ač to nemění nic na tom, že je na plátna nepřenosný. Opravdově ho lze jen číst.

Stal se nakonec i laureátem Národní medaile za umění za „nesrovnatelný příspěvek americké literatuře“ a dnes je prozkoumán křížem krážem, ale stejně sotva vysvětlíte, kde se to

v něm všechno vzalo. *Lidé se ptají: Kde berete svoje nápady?* Těmi slovy v osmdesátých letech osobně uváděl svůj televizní seriál a pokaždé si odpověděl stejně: *Je to všechno tady. Tady o ně nikdy nebudu mít nouzi. Tohle je divadlo Raye Bradburyho.* Co však bylo a je oním divadlem?

Snad nějak poraněný Bradburyho mozek? Snad jeho do sklíčka zatavené dětství? Snad skladiště jeho vzpomínek? Co znamená ono tady? Nakonec to stejně jistě nevíme. A tak se ptám: Existuje snad jakákoli krátká povídka, která Bradburyho ukotvila a jež ho zapracovala do pomyslné kostky? Která ho předvádí ve zkratce?

Ne. Taková jistě nemůže existovat, řeknete. Nejsou snad ryzí tvůrci mnohostranní?

Napadá mě jeden takový příběh. *Usher II.* Opět se odehrává na Marsu, ale to je jedno. Marťané byli potříeni lidstvem, asi jako byli kdysi odstrčeni v Americe Indiáni do rezervací, a na jejich pozice nastupují často barbaři, které masakroval již Spender. Zde jde o jakési ďábelské inkvizitory.

Co chtějí? A říkáte, že nelze dál dusit původní Marťany, protože došli? Inu, dusme vlastní rod. *Jak slyším slovo kultura, sahám hned po revolveru,* bylo ostatně i mottem

připisovaným H. H. Ewersovi a nacistům a tady se ono motto vrátilo. Ničitelé kultury jsou náhle všude, tedy i na rudé Planetě váleku, a hu, vstupují rovnou k vám. Jmém koho?

Jmém opatnické společnosti – a co se jim zrovna nezajídá, to upálí!

Knihy? Ano, ale v této povídce v přeneseném slova smyslu. Pán domu na Marsu totiž své stavení nostalgicky modeloval a vybavil po vzoru těch nejkrásnějších, ale také nejděsivějších próz Edgara Allana Poea. Ony povídky jsou ovšem uprostřed Bradburym předváděné budoucnosti interpretovány jako úchylné a pro lidstvo nebezpečné, takže je zakázali, a nic tak zvláštního to přece není. Každá rozměrnější společnost se zřejmě intuitivně a z vlastní podstaty pokouší umrtvit vlastní kulturní nadstavbu, ostrakizuje přechýlající individuality a každá taková individualita přítomná nosí ve svém nitru i svou niternou budovu. Dům Usherů? Možná. Ten ovšem může společnosti smrdět a pan Stendahl (pozor, nikoli Stendhal) je právě jedním z páchnoucích.

Útoky na vlastní identitu se staví brutálně, tedy jako Spender, a inkvizitoři hynou těmi způsoby, jimiž měli umřít hrdinové Poeových nejlepších prací. Pod kyvadlem, v hrobě, zadrženi... Ale to není všechno. V další *short story* uvedl Bradbury ve vesmíru do života také Poeovy literární následovníky z oblasti makabrní prózy a ve finále dopustil, aby se vypařili, což je také

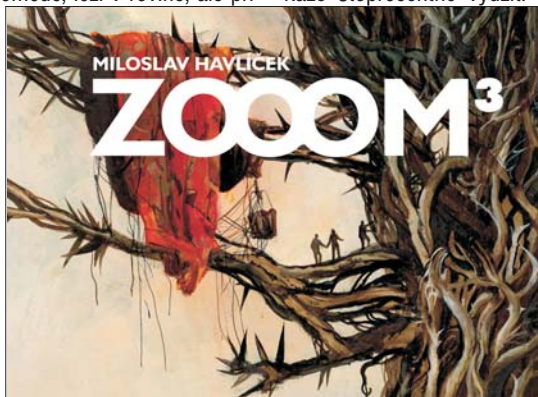
Olomoucký předčasný apríl aneb rakety na Hané

Poslední březnový den jako kdyby předznamenal aprílové počasí. Sněžilo, pršelo, foukal silný nárazový vítr a do toho občas juklo sluníčko a ukázal se kousek modré oblohy. Obrázek na pozvánce k výstavě výtvarníka Miloslava Havlíčka, kde se sněhovou bouří probíjejí dvě postavy, dokonale naznačil venkovní atmosféru, která se toho dopoledne odehrávala asi na většině území republiky. Pravda, až na ty zasněžené hory kolem Haná, jejíž dominantou je Olomouc, leží v rovině, ale při troše fantazie se městské věže kostelů a chrámů daly aspoň na chvíli považovat za špičaté a sněhem bičované horské štíty.

V tamní Galerii Mona Lisa na Horním náměstí bylo ale příjemně a útulně. Navzdory tomu, že na vystavených kresbách probíhaly děje odehrávající se na nehostinných planetách, v mrazivém prostoru vesmíru nebo civilizací nedotčených končinách Země. Ozývala se tu také vřava války Severu proti Jihu, výkřiky Banzai japonských kamikadze útočících na letadlovou loď v Pacifiku a hukot Spitfirů. Niterně působily obálky k Souostroví Gulag a futuristicky laděné interiéry dodávaly v představách obrázkům věrohodnosti, jak asi bude vypadat budoucnost. Vystavené práce Miloslava Havlíčka totiž prezentovaly jen jednu tvář tohoto pozoruhodného výtvarníka, a to časopiseckou a knižní ilustraci. Jak trefně uvedl novinář a spisovatel Pavel Kosatík, který vernisáž zahájil: „Miloslav Havlíček vytvořil světy, které byť z velké části patří do sci-fi, jsou uvěřitelné a divák či čtenář nemá problém se s nimi ztotožnit“. Pavel se také zmínil o svých pocitech, když se prvně setkával s jeho kresbami k vědeckofantastickým povídkám v Sedmičce pionýrů. „Byly ba-

revně a byly úžasné. Do té doby nic podobného u nás ve sci-fi neexistovalo.“

Většina vystavených prací byly ilustrace ze Sedmičky pionýrů. Odlišný byl doprovod k povídkám z Ohníčku, Pionýrské stezky, Zápisníku a AZ magazínu, které patřily k dobrodružnému, válečnému a krimi žánru. Technika akrylu dominuje a dá-
vá Havlíčkovi netušené rozměry a volnost tvorby, což on d-
káže stoprocentně využít. Tak jako byl Burian nedostížitý

v kvaši, Krum v perokresbě, Vraštil v škrabací technice, tak Havlíček je neoddělitelný od svého akrylu.

Vernisáže se malíř osobně zúčastnil i s manželkou a dcerou Petrou. Dal najevo svou spokojenost s instalací expozice a také jej nadchnul výstavní prostor galerie včetně domu, kde se nachází. Olomoucké nároží Horního náměstí a Pavelčákovy ulice je vskutku atraktivní místo a za patnáct let trvání si galerie

vytvořila jakési „genius loci“, které si podmanilo nejednoho vystavujícího a vyústilo k jejich občasným návratům. Zásahu na bezchybném chodu galerie nese její provozovatel a majitel Libor Gronský, jenž díky svým osobním kontaktům a neformálnímu vystupování udržuje vysoký umělecký standard napříč různými výtvarnými směry i generacemi samotných autorů.

Rád bych výstavu doporučil ke zhlédnutí všem čtenářům Interkomu, ale vzhledem k redakční uzávěrce tohoto čísla by doporučení bylo krutým žertem, protože výstava trvá do 2. května. Možná, že někteří budou mít víc štěstí při svých služebních cestách nebo výletech a dubnový termín náhodou stihnou. Nebo se k nim informace o výstavě dostala včas.

Milan Krejčí

zdůvodněno. Rozplynuli jste se v zapomnění, vy pisálci, v té chvíli, kdy vás i ten nejposlednější zástupce rasy lidí zradil a opustil tím, že vás neuznal ani při vaší poetičnosti za hodné čtení.

Podobně jako u nás Ivan Wernish se vítězný, protože všestranně uznávaný Bradbury nutkavě potřeboval vyrovnat také s osudy těch, nad jejichž dny slunce zapadlo ještě předtím, než vyšlo, a pokud to náhodou nevíte, mezi takové náležel třeba i Herman Melville, jehož *Bílou velrybu* Bradbury přepsal ve film Johna Hustona.

A co víc? George Orwell nám ukázal Velkého Bratra a Bradbury mu přizvukuje, nicméně udělá ještě krok. To sami se možná jednou vzdáme poezie, říká, pokud se to už neděje. A domů k těm, kteří nepochopí, možná jednou vstoupí soused s plamenometem, ať už pomyslně nebo opravdu. To, co mě přesahuje, vše, nač nemám, na co ještě nejsem připraven, to, co neumím opětovat, by se mělo spálit! I změňme to na popel!

míní katani a Bradbury se jednou jen tak sám procházel za noci – a bylo mu vyčiněno, upadl v podezření a nešlo jaksí uvěřit, že by se někdo jen tak pro nic za nic potuloval. Proč by to dělal? Také o tom pak Ray napsal povídku.

Je jako spisovatel přeceněn? Jak kým. Jeho charisma bylo totální a většina kritiky mu šla po celý život na ruku, i to jméno měl skvěle znělé a Amerika vždy potřebovala hrdiny, takže také tady našla jednoho. Ale ledacos Bradbury postrádá, není žádný Sherwood Anderson, i když znal dobře jeho *Městečko v Ohiu* (1919), které stojí v pozadí *Martánské kroniky*, a jistěže neopisoval, ale... Adoruje dětství a svobodu, to hlavně, ignoruje sex a kouzlí slovy jako bravurní génius stylu. Vstoupil do čítanek, ale ta svá padesátá léta už nepřekonal. Ani později jistě netvořil jen z podstaty, ale mnozí měli více co říci. Na Spendera a Stendahla ovšem nezapomeneme. Ani nezapomeňte na varování, že se lze snadno ubavit k smrti.

Ivo Fencel

Vina i trest v závějích náznaků

Dlouho a nejspíš už nikdy se nezbavím dojmu, že **Deana Koontze** potkalo zhruba v polovině 90. let nějaké hrozné neštěstí, ze kterého sice vyšel živý, ale nikoli bez úhony – autorsky proměněný téměř k nepoznání. Ty úžasné, na neotřelých nápadech postavené romány, plné napětí a zvratů, kombinující unikátním způsobem nadpřirozený horor, sci-fi i thriller, intenzivní tak, že se člověk při čtení skoro potil, jež psal v 80. a počátkem 90. let, zmizely jako mávnutím kouzelného proutku. Snad to byly následky vypadání vlasů, které ho v té době postihlo, respektive následky nastřílení těch nových, jimiž se teď pyšní a které vypadají jako ze silonu. Možná že když mu je zatloukali do lebky, jeden pronikl některým lebečním švem a probodl důležitou šedou mozkovou buňku. Možná poskytl podnět jehovistům. Nebo se nedokáže zmátořit ze smrti retrívra Trixie.

Právě románem o rozšafném psisku, které si z nebes povídá s námi dvounohými dole, klesl svého času Koontz na tu nejnižší úroveň, vlastně až k nechtěné sebe-parodii. Horší už to být nemohlo. Stačí, že pár let je to setrvalé, s mírnými výkyvy, skoro stále stejně špatné. Koontz jako by ztratil drajv; výměnou za něj a také za odpadlé jádro věrných čtenářů získal coby šestý nejlépe placený spisovatel světa miliony, jeho jméno se proměnilo v jakousi obchodní značku, pod jejímž logem vychází minimálně jedna kniha ročně.

Následuje-li vzápětí konstatování, že *Nevinnost* znamená Koontzův návrat do formy, je nutno brát to přísně relativně. *Nevinnost* se nevyrovná *Temným řeckám srdce* ani *Intenzitě*, románům, které korunovaly jeho kvalitní éru, ani nespoutané divokosti jeho dávnějších knih. Přesto však jde o Koontzovu nejlepší, nejpůsobivější a nejzvláštnější (to býval jeho trademark, ne milionové soupeření s *Grishamem*) knihu minimálně za posledních deset let, tedy mezi zhruba dvaceti posledními tituly z jeho pera.

Za těch přibližně sto románů, které spáchal, se Koontz řemeslně vypsál. Na *Nevinnosti* si dal zjevně o to víc záležet. Knihu netáhnou dialogy ani zběsilá akce, ale vykreslování atmosféry, dílem téměř snové, dílem reálně zimní, jež spolu splývají v účinné obrazy. Koontz je vykresluje zdlouhavě, rozvláčně, hodně starosvětsky, ale poutavě a kultivovaně; bezejmenné město, megapole typu New Yorku, má až pohádkový nádech, a protože se román odehrává důsledně jen za noci, ve vylištěných ulicích zapadajících sněhem, kniha získává sugestivně férického ducha.

Hlavní hrdina Addison je nevinnost sama – lakoničnost Koontzových titulů byla vždy rajcovní, pokud nesklouzávala k polopatismu jako zde. Aby lopat nebylo málo, ten hoch se příjmením jmenuje Goodheart. Nekecám, Addison Dobré Srdce. Tady jsme nebezpečně blízko mrtvým upovídáním retrívrum, ale

Koontz tu zatáčku jakž takž vybere. Nevinnost dobrého srdce sama, hoch Addison, je totiž poněkud podivný. Můžeme se domýšlet, s kým ho jeho matka, žijící schovaná před okolním světem v lesích, zplodila. S králem elfů, s mimozemšťanem, s jakousi božskou entitou, nebo normálně s alkoholikem, jakým je sama? Addison je bezmezně hodný, tak dobrý, že v každém, komu pohlédne do očí, probudí záchvat zběsilé zabijácké zuřivosti – zjevně jako výraz bezmocného studu před tak bezbřehou dobrotou. Proto ho matka ukrývá v lesích, proto se Addison ještě s nikým nesetkal, a když nedopatřením ano, prchá s kapucí na hlavě, obličejem zakrytým a pohledem odvráceným. Tady jde o život, jak se později v knize párkrát přesvědčíme.

Dojde k tomu ihned poté, co matka syna pošle do světa a vzápětí ve svém lesním domě spáchá sebevraždu. A syn se usídí v oné snové, přízračné megapoli, žije v labyrintu podzemních prostor, v nevyužívaných protiatomových krytech, zapomenutých nejspodnějších patrech sklepů, v nefunkčních stokách. Má pro sebe celé spodní město. Všude se dostane, a když to nejde spodem, k půlnoci občas vylézá na povrch.

Ulice jsou v té době téměř liduprázdné, zato tam potkává podivně přízračné bytosti, které vidí jen on. Vznášejí se vzduchem, putují po římsách, automobily jimi bez povšimnutí projíždějí. Dva druhy bytostí, oba hrozné, ale jedny jako by ho přitahovaly víc než druhé. Kdo jsou? Neví to Addison, nevíme to my. Ví to asi Koontz, ale nepoví nám to. Stejně jako nám nepoví, proč je Addison tak zvláštní, co z něho číší, že to přivádí okolí k amoku. Tohle autorovo odprání zasvětit čtenáře do faktů, přestat ho nechat tápat a jak se sluší všechno v pravý čas vysvětlit, může iritovat, ale je to tak zvláštní postup, že si zaslouží svým způsobem obdiv za odvažnou inovaci.

Addison Dobré srdce na jedné z nočních výprav do knihovny, kam si chodí pro vědění, potká dívku, podobně, i když jinak vyděděnou ze společnosti: trpí těžkou sociální fobií, což je patálie, kterou jí neusnadňuje ani ohromné zděděné bohatství. Navíc po ní a jejich milionech jde opravdu vymazlený padouch. Koontz je umí, pokud i v tom nesklouzne k nechtěné parodii. Jako zde, trochu...

Od té chvíle se příběh zhoupne do převyprávěné a thrillerem šmrncnuté *Krásky a zvířete*, což je očividné, ale mentor s nastřílenými vlasy nám to neopomene zdůraznit. Přibude flashbacků, jak si ti dva vyprávějí o svých prožitcích – prakticky polovina knihy se odehrává ve vzpomínkách –, a děj se vleče vpřed jen neznatelně. Ale přistoupíme-li na autorovu hru a chytne nás magie města, kde ti dva žijí, nevádi to. Kniha se zhoupne ještě několikrát a párkrát dokonce docela překvapivě.

Vetřelec: Neprobuzení

Pravděpodobně se najde jen málo oponentů tvrzení, že Ridley Scott v prvním *Vetřelci* založil nový archetyp příběhu, k radosti

všech milovníků hrůzy. *Vetřelec* působí dojmem nezranitelnosti – není tomu tak, ale „jistota“ jiných zbraní proti kánonickým monstrům v podobě naostřeného kůlu či stříbrné kulky tu víceméně chybí; souboj s ním je současně soubojem s časem (o útěk z destruktované lodi či planety, eventuálně o jeho zničení před přiletem agentů Společnosti), a kartami ve hře o život navíc míchají právě zájmy společnosti Weyland-Yutani, diametrálně se lišící od zájmů nedobrovolných hrdinů. Čím přesněji autoři tento recept dodržují, tím jsou jejich historiky o *vetřelcích* lepší, neboť my pochopitelně chceme číst stále totéž, a tak dále, blablbla.

Tim Lebbon to pochopil a stvořil román ve své podstatě skoro dokonale. Dějově je vložen mezi první a druhý film: už 37 let letí poslední přeživší člen posádky lodi *Nostromo* hibernovaný v záchranném modulu, aby se zanedlouho probudil/a do své nejhorší noční můry. Není to náhoda a *vetřelci* nejsou tím jediným, s kým bude Ripleyová nucena bojovat, ale tady bych veškeré naznačování ukončil. Byla by škoda ochudit čtenáře o údiv, se kterým pojedou ve vyjetých kolejkách do nových temných prostor, kde za každým rohem může číhat bleskurychlá zubatá, slintající smrt. (Doufám, že až se *vetřelci* dostanou na Zemi, jedním z jejich útočišť se stane pouťový zámek hrůzy: uchvacuje mne vize rádobý strašidelných vozíků vyjíždějících z posledních vrat své trasy a v nich bezvládné postavy s nohatými zárodky na obličejích...)

Vetřelec: Probuzení je napsán s velkou láskou a úctou ke svému vzoru. Obsahuje nepatetickou odvahu tváří v tvář děsi-

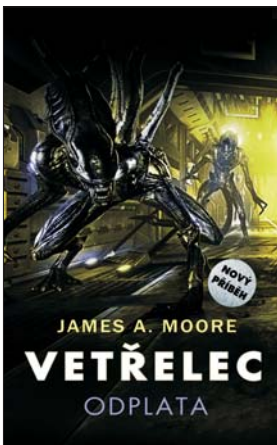
Například když do hry vstoupí prvek z apokalyptické sci-fi nebo když se domů vrátí Koontzovi podnájemníci s nejčerstvějším vydáním *Strážné věže* a on finále příběhu zakormidluje přímo do Božího doku, jako by dělal konkurs na místo scenáristy námbičkářské filmové série *Ponechání napospas*.

➤ To je prostě celý Koontz, po psím pohybu a se silonovou křtící. Nebýval takový. V jeho knihách šlo vždycky o konflikt dobra a zla a zlo nikdy nevyhrávalo, vina byla vždy potrestaná. Ale býval dravější a nechal na čtenářích, ať si případnou metafyziku dosadí do jeho knih sami. Nenamáhal se vysvětlit, co se mu přihodilo, podobně jako to nechal tak i u Addisona. *Nevinnost* naznačuje, že možná prochází rekonvalescencí.

Roman Lipčík / iLiteratura.cz

Dean Koontz: *Nevinnost*. Přel. Jitka Fialová, BB/Art, Praha, 2014, 280 s.

vé neodvratnosti, která celému vyprávění dodává přidech antické tragédie, a také rozvíjí a trochu doplňuje první setkání El-

len Ripleyové s *vetřelcem*. Schopnější redaktor by býval snad autora přesvědčil k rozšířenějšímu počítačovému epilogu, aby jeden z hlavních záporáků mohl odejít ze scény poněkud efektněji, ale to je jen nedozrálá třešinka na výtečném dortu. V době remaků, restartů a jiných regeneračních postupů, zhusta stejně hloupých jako zbytečných, je dvojnásob úžasné, že se našel někdo natolik odvážný a současně schopný, aby sebe i nás z té báječné noční můry nebu-

dil. Budiž mu za to vděk a sláva a *vetřelci* nechť jej sežerou až naposled.

Filip Gottrid

Tim Lebbon: *Vetřelec – Probuzení*. Překlad: Dana Chodilová. Vydal Baronet, Praha 2015. 336 str. 299 Kč

Jonathan Strange a pan Norrell podle BBC: Přátelé anglické magie: první dojmy

Už po úspěchu románu Susanny Clarkové *Jonathan Strange a pan Norrell* se šušovalo o filmové adaptaci. Z té však nakonec sešlo a vybral se vhodnější formát sedmidílné minisérie. V neděli 17. května konečně vstoupila anglická magie na obrazovky BBC.

S datem premiéry BBC celkem napíjala a asi věděla proč. První epizoda se celkem povedla a je na co se těšit. Pan Segundus chce vědět, proč vymizela z Anglie magie, ale jeho otázka není zcela správná. Magie v Anglii stále je. A stejně tak dobré britské kostýmní drama a adaptace. Za hodinu prvního dílu se podařilo představit důležité postavy, což určitě při délce předlohy nebylo snadné. Stejně tak jako rozjet současně příběhy nejen dvou mágů Jonathana Strange a pana Norrella, ale i Vinculuse a Childermasse. Eddie Marsanovi (pan Norrell) a Bertie Carvelovi (Jonathan Strange) role mágů sedí. Pocit, že něco chybí, se nedostavil a atmosféra podobná s adaptacemi románů Jane Austenové a Charlese Dickense, která koresponduje i s atmosférou knihy, mě strhla. Magie se konalo poskrovnu a na efektech je lehce znát televizní produkce. Pomyslným vrcholem pak byl příchod Gentlemana s vlasy jako chmýří bodláčí. Z hlasu Marca Warrena šel lehký mráz po zádech. Začátek tedy slibný.

Michaela Ševčíková

Reinhard v kraji divů za interfacem

Záměna dcery amerického prezidenta Normy Williamsově za Alici Heydrichovou se zdárla a kovaná árijska se z Bílého domu, centra světové demokracie, může pustit do přípravy „konečného řešení“ i v reálném světě. V tom virtuálním se o totéž už dlouho pokouší její otec s kohoutou věrných. Plány jednoho z tvůrců PoloSvětů profesora Septima Bolea se začínají naplňovat.

Ale Norma Williamsová, i když se do reality nemůže vrátit, mu ve virtualitě trochu čárá přes rozpočet. Našla si tam souvěrce, na prvním místě Ellu Thomasovou, vyslanou z našeho světa k její záchraně, která (ač nezkušená, pouze osmnáctiletá a navíc černá) nepřišla na prvním kroku do neznáma o život, jak předpokládali konspiratoři, nýbrž začíná mobilizovat PoloSvět k revoluční akci. Jako samozvaná mesiáška si zvolila legendární jméno lady Immanual a začíná vykazovat všechny znaky legendy z předvirtuálních časů Lilith, jejíž pravé poslání je předmětem studia Institutu pro historii budoucnosti. A nevidí do ní ani jeho bystrý lumen Nikolaj Kondratěv, ani jeho hlava, sám velký Nostredame...

Stačí! Osm jmen, propojených nejroztodivnějšími vazbami, je na dva odstavce až dost. V knize, která je pokračováním dílu nazvaného *Zima*, přibývají nová a nová jména podobně živelně, provazují se s dalšími v nejfantastičtějších aliancích a rivalitách, v nejnemožnějších časových konfiguracích, takže je lépe se nevidit Robespierrovi na jedné tribuně s Berijou při příležitosti ustavení protektorátu Hnízdiště nad Duhovou čtvrtí, který do Paříže přijíždí podepsat sám Reinhard Heydrich. S přibývajícimi postavami a jejich složitou provázaností kypí i jejich různorodá agenda, politická, ideologická, mocenská, mytologická, vědecká, ekonomická i prostě lidská, jeden filozofický směr potírá druhý, třetí je mocensky prosazován na úkor čtvrtého, akteři se odklánějí od jednoho a přimykají se k jinému, v nestabilní rovnováze sil se střídají odlivy a přílivy... je toho tolik, že si to v knize vyžádalo vysvětlující slovníček, alespoň pojmový. Snesl by se i seznam jednajících aktérů, ale autor svému čtenáři věří.

Co však ve virtuálním PoloSvětě schází, jsou američtí vojáci. Přitom zrovna pro ně byla tato nejdokonalejší virtuální realita všech dob stvořena, jako trenažér pro nácvik řešení krizových situací. Proto ji tvůrci zalidnili především výkvětem toho nejhoršího, co lidstvu přinesly dějiny, a okořenili to mírnou formou bizáru, do které se vejde jak učebnicový ruský anarchista, tak třeba i zhýralec Casanova, který však při dobývání překrásné lady Immanual přecení své síly a padne za oběť jednomu z grígořů. To jsou bytosti podobné upírům – ale jen vzdáleně, protože kořeny má tato temná rasa zapuštěná mnohem hlouběji v matrixu, tak hluboko, že tam nikdo nedohlédne. Teď se aktivizují, protože ve virtualitě obecně se probouzí zlo, jež ji hrozí zničit.

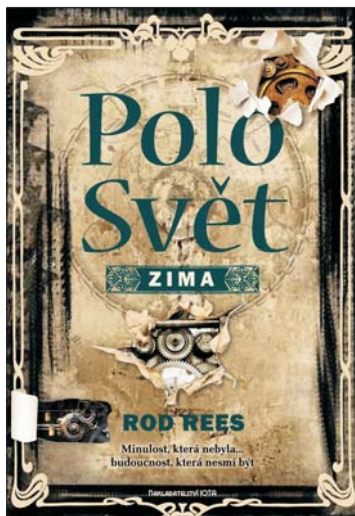
Uniknout se z této virtuální reality bez pomoci ze skutečného světa nedá a ve skutečném světě převzal nad PoloSvětěm moc jeden z jeho konstruktérů Septimus Bole, který sleduje vlastní světovládné zájmy. Do ní proniknout rovněž nelze. Trochu beznadějná situace...

Rod Rees ji na debutanta zvládá bravurně. Jeho tetralogie *PoloSvět* vzbudila už prvním dílem malou senzaci a další svazky (už se čeká jen na závěrečný, *Léto* již vyšlo také česky) pověst nehatily, naopak ji umocňovaly. Vytvořil pitoreskní svět,

při jehož koncipování se nechal důkladností jistě inspirovat *Jinozemí Tada Williamse* a spádností i základní ideou zase *Saganovou* volnou trilogií *Idlewild*. Popustil či z ruky úplně pustil uzdu fantazie a jako by ládoval do knihy všechno, co ho napadlo (a snad se předtím i něčeho šnupl), takže postavy, které známe z dějin, se sice rámcově chovají tak, jak jim učebnice velí, ale v druhém plánu se ze svých rolí stále vysmekávají a chovají se mírně řečeno groteskně. Berija se pomoci na slavnostní tribuně, odkud se nesluší odejít před koncem ceremoniálu. Vzpětí se na něj zříti několik set tun železné pýchy Paříže, věže, kterou tam nikdo nemá rád, a tak se jí říká Awful Tower, Odporná věž, když stavitel Eiffel do této virtuální reality stejně nepronikl.

Román špikují novotvary a prapodivné zkratky z rozmezí IT hantýrky a politologie smíchané s filozofií. Autor v rychlém sledu střídá prostředí i epochy: jednou se ocitáme na podivně pokriveném dóžecím dvoře kdesi kolem renesance, byť nám jednotu času trochu narušují bankovní terminály. Na chvíli skočíme do éry pařížské bohémy 20. století, aby Josephine Baker se špiónskými rysy Maty Hari pomohla hlavním hrdinům promýknout se z Paříže do Benátek. A vzápětí jsme někde v době *Hugových Bídníků*, i atmosféra lidového povstání je případná; až na to, že se zde bojuje za sexuální svobodu, že tu feministky stavějí hráz invazi úzkoprské ideologie, připomínající trochu komunismus, trochu nacismus a zčásti i fanatický katolicismus. Tato ideologie hrozí zadusit svobodomyšlnost v tomto oddílu pevného disku, v němž se celý román vlastně odehrává; jak si stojí za to připomínat, vybude-li nám při té závratné jízdě trochu času. Ta pravá chvíle k nádechu by mohla nastat, když po zimě konečně roztají sněhy a čekáme na prvosenky. Jenže ne, autor nechá místo nich lézt ze země pažravé nanoboty, kteří si nejprve smlsnou na obuvi a pak se pouštějí do nohou jejich nositele. Zatím nikdo nevymyslel jinou antivirovou ochranu než taktiku „zachraň se, kdo můžeš“...

Je nutné zmiňovat se o tom, že ani reálný svět nepřipomíná tak úplně ten náš, že je v něm dost věcí pošoupnuto jinam, než jsme zvyklí, a že tedy vedle virtuální reality stojí realita lehounce alternativní? Je nutné zdůrazňovat, že román je stejnou měrou temný i humorný?

Hledání klíče ke kolonizaci

Julie Nováková patří bezesporu mezi nejprogresivnější mladé tváře české fantastiky, ať už díky několika samostatně vydaným románům, cennému a především nijak ojedinělému publikovaní v zahraničí, anebo kvůli často sbíraným vavřínům za její povídkovou tvorbu. Nemluvě o její publicistické činnosti či o připravované antologii, kterou si chystá vydobýt své místo v ostré tuzemské konkurenci. Bylo tak snad jen otázkou času, kdy si i ona najde cestu do slibně rozjeté edice Evropská space opera, kterou má pro letošek jako základní stavební kámen v edičním plánu nakladatelství Brokilon.

V daleké budoucnosti si lidé dokážou se svým organismem skutečně hrát až do krajních možností – ovlivňování metabolismu i mentálních reakcí je standardním doplňkem lidského života. A samozřejmě i cesty vesmírem, nicméně v tomto ohledu je lidstvo závislé na pozůstatcích transportní sítě, kterou u několika planet zanechali záhadní Hvězdomeňci. Prozatím ani ty největší kapacity nebyly schopny nalézt klíč k otevření dalších Calabiho-Yauových tunelů a rozšířit tak možnosti k dosažení nových obyvatelných destinací. Jsou tak všechny možnosti opravdu vyčerpány, nebo se ještě stále najdou lidé, kteří si neúspěch v tomto směru neumějí představit? V *Prstenci prozření* autorka hned zkraje rozehrává dvě dějové linie. První je příběhem kyberneuroložky, jež má za úkol prozkoumat zvláštní bytosti, nalezené v opuštěném bytě, druhá sleduje osudy trojice vědců, kteří se díky svému samaritánství dostanou do pořádného průšvihů. Každá z nich se liší nejen prostředím, ale i tempem vyprávění. Děni na planetě Argo je spíše komorní, zatímco cesta tří vědců napříč vesmírem je o mnoho akčnější. V prvním případě se tak čtenář dočká vcelku obsáhlé genetické *latiny*, ovšem podané takovým způsobem, že ani naprostého laika autorka neznudí, což je významné plus. Možná by se tím pádem dalo čekat, že v pasážích plných vesmírných střetů či útěků z místa činu, popřípadě při jednání se *zelenými mozky* na té či oné planetě bude román ztrácet dech, ale ani to se nestalo.

Handicapem knihy je snad jen to, že si nelze vybrat jeden svazek a přečíst jen ten. Nejenže na sebe navazují takřka hermeticky, ale začátek příběhu je na první stránce svazku *Zima* a konce se dočkáme až v závěru *Podzimu*, který zatím ještě nevyšel ani v Anglii. Jednotlivé knihy smysluplný začátek a konec vlastně nemají. Protože po autorovi asi nikdo nemohl požadovat, aby vydal až hotové dílo zvíci cca 2200 stran, stálo by za to jednotlivé díly kupovat, slyšet a přečíst pak v kompletu na jeden záťah. Ale takovou sebedisciplínu nemá ani buddhistický mnich.

Roman Lipčík

Rod Rees: PoloSvět – Jaro. Přel. Věra Procházková, Jota, Brno, 2012, 568 s.

Vědecká i technická úroveň příběhu jsou ve vzácně vyrovnané shodě. Jenže příběh tvoří především postavy a ty v podobě díle pochopitelně teprve odhalují pouze část svých osobností. I tak už ty nejdůležitější čtenář dokáže bezpečně rozlišovat díky jejich výrazným charakterovým rysům, jako jsou umíněnost, zdravá rozhněvanost, chorobně tíživý pocit odpovědnosti nebo odzbrojující a drzý optimismus a i přes skromný rozsah úvodního dílu si na ně můžete vytvořit alespoň dílčí názor. Kniha navíc končí klasickým, ale osvědčeným cliffhangerem, jenž čtenářovu zvědavost nabudí tím správným směrem. Pokud si však na podobné hrátky nepotrpíte, doporučuji pustit se do čtení až po vydání třetího svazku série. Zajímavý je rovněž planetární místopis – Nováková ve svém universu předpokládá, že každá planeta bude kolonií určitých národů, a tak se mezi tunely Škorpií například Asiaté se Středoevropy. Názvy vesmírných těles jsou tedy odvozeny od určité mytologie či kultury a stejně tak nižší územní celky (hlavně města) bývají pojmenovány ve stejném duchu. Těžko říct, zdali by si takto pionýři budoucnosti opravdu počínali, ovšem pro čtenáře jsou tak imaginární skoky z místa na místo příjemně přehledné, k čemuž napomáhá i závěrečný rejstřík všech zmiňovaných planet.

Buď jak buď, první svazek z letošního plánovaného nálože středoevropské space opery nabízí čtivou směs akční zábavy i vědeckého bádání, hrdinů a hrdinek v opravdu vážných nesnázích, a opět dokazuje, že domácí autoři a autorky vědeckofantastické literatury mají právo směle se rovnat svým zahraničním kolegům i v tak oblíbeném subžánru, jakým vesmírná opera bezesporu je. Zdá se, že Brokilon na úvod sezóny vsadil na osvědčenou kartu a těšme se, co nám nabídne příště...

Vendula Brunhoferová / XB-1

Julie Nováková: Prstenec prozření, brožovaná, obálka Jakub Javora, 240 stran, 248 Kč

Marurita z ČJ (odposlechnuto)

Maturanti jsou zkoušeni z pokročilého katechismu, když mají znát jméno biblického zrádce. Je jasné, že maturita z češtiny nemá být maturitou z obecného přehledu. Na tuhle **bovku (doplňte biblickou postavu) jsem koukal jak nevěřící **** (doplňte apoštola). A Cermat si myje **** (doplňte končetiny Piláta Pontského). Očividně mám z **** (doplňte biblickou lokaci) štěstí, že jsem starý jako ****zalém (doplňte biblickou postavu) a maturoval jsem postaru. Člověk by musel být chytrý jak Š***** (doplňte biblického krále), aby na to přišel. Z obecného přehledu by se nemělo dělat zlaté **** (doplňte biblickou modlu). Š*****josef (doplňte biblickou postavu), vždyť ta čeština nemá s křesťanstvím nic společného!

Horla

Je klasický horor *Horla* (1886) i regulární science fiction? Ne-pochybně.

Z určitého hlediska ale je na Maupassantově (1850-1893) povídce nejzvláštnější, nakolik vypravěč zvládl abstrahovat od služebnictva ve svém domě. Skoro permanentně sice líčí vlastní samotu, ba stěžuje si, ale to, že má okolo sebe sloužící, se dovídáme leda mimochodem, jako by to ani nebyli lidé. A ostatně je hrdina ve finále bezděky upálí. „Úplně jsem zapomněl na služebnictvo,“ konstatuje, když už se stala z domu s (údajným) démonem vatra, a právě tenhle moment svědčí, myslím, nejlépe o vypravěčově šilenství a o tom, že povídku lze úplně právoplatně chápat jak jako hororovou science fiction, tak i jako nevědomé hrdinovo líčení propukajícího šilenství.

Onen dům, ve kterém žije, než se zblázní, je přitom patrně líčen s představou sídla Gustava Flauberta, také stojícího u řeky, po níž putují lodě, zatímco otázku již zůstává, nakolik je místné hledat na hrdinovi v souvislosti s tím i prvky Flaubertovy povahy. Veliký Gustave byl Maupassantovým mentorem, o tom není pochyb, ale to, co čteme zde, pojednává bezpochyby o příznacích, které dotíraly na žáka a nikoli na učitele.

Některými rysy, tak například hrůzou ze spánku, se ovšem zdejší hrdina-vypravěč podobá třeba i Hitlerovi a mnoho rysů má společných s Ludvíkem II. Bavorským. Taky tohoto „šileneho“ krále pronásledovalo a děsilo (dle jeho vlastních tvrzení) cosi jako *Horla* alias démon. A ne?

Kupříkladu v říjnu 1885 psal Ludvík císařovně Sissi o tom, že se onen „démon“ nějak dozvěděl, že ho Ludvík chce zničit. Ale bytost se tomu vysmála, krále nadále navštěvuje „jako stín“ a provokuje ho líčením hrůz, které hodlá přivodit. A Ludvík tvora údajně vnímal, ač tento zůstával jak neviditelným, tak i bezhmotným. Mělo se totiž jednat o kohosi, kdo na sebe lidské vzezření teprve vezme. O d'ábla?

Nevíme, avšak o utkvělé vizi krále Ludvíka referoval i jeho lékař a onen satan měl podle panovníka přijít na svět v krajině nenápadně lidské podobě, tím si byl citlivce „naprosto“ jist. „Ale ještě před zrozením mě hodlá zabít,“ dodával bavorský panovník k Sissi. Proniklo snad něco z toho i do tehdejšího denního tisku, aby si to přečetl také Maupassant ve Francii? Nevím, ale sporu není o tom, že sama *Horla* inspirovala hezkou řádku literárních děl.

Tak například i drobný motiv hned na začátku, kdy se hrdina divně zatočí, „jako káča“, až pojednou neví, z kterého směru vlastně přišel, stojí patrně v pozadí jisté americké povídky z Divokého západu *Jak pan X udělal salto*, jejíhož autora... vás nechám uhadnout. Je to ovšem ta asi nejméně podstatná inspirace. O to silněji působí Maupassantovo líčení návštěvy na hoře Saint-Michel i groteskní tamní pověsti o starém pastýři s hlavou pod pláštěm a vlekoucím kozla s tváří muže a kozu s tváří ženy! Kozel i koza mají dlouhé vlasy, jak zvímé, stále se hašteří „neznámým jazykem“ a jen chvílemi mečí. Atmosférou báchor-ka trochu připomíná sekvenci z *Velkého románu* Ladislava Klímy, která vyšla také samostatně pod titulem *Čas a smrt*. Ale pokračujeme směrem k ještě podstatnějším vlivům a čistě kvůli

zajímavosti připomeňme, že se autor zmiňuje i o komedii Alexandra Dumase mladšího, a to jako o jednom z prostředků, skrz něž se hlavní hrdina hororu v Paříži aspoň na chvíli vzpamatuje z vlivu démona, který si ho doma víc a víc podrobuje své nadvládě, jsa neviditelný.

Horla se žije jen a jen mlékem a vodou, které umí sát z uzavřených láhví, jak hrdina zjistí prostým pokusem, a není sporu, že text *Horla* předznamenal i ty vůbec nejslavnější příběhy o neviditelných zlosynech a hlavně pak ten Wellsův. A že inspirovala i verneovku *Tajemství Viléma Storitze*, přičemž bych řekl, že byl Verne při psaní *Horlou* ovlivněn víc než H. G. Wellsem.

Zajímavým motivem Maupassantova legendárního příběhu je pak i nemoc „nešťastného“ přízraku, která se jej zmocňuje, sotva se hrdina na delší dobu vzdálí. „Pocíťoval jsem onu úzkost, onu touhu se vrátit, jež nás přepadne, jestliže jsme zanechali doma v horečkách někoho, kdo je nám velmi milý a je muž se, jak nám zlá předtucha našeptává, za naší nepřítomnosti přitížilo,“ dočítáme se výslovně v překladu O. Reindla. Není to až dojemné?

A všimněme si rovněž myšlenky, že se dotyčná bytost mohla na Zemi přenést z jiné planety, „aby se nás zmocnila, jako se kdysi Normani přeplavili přes moře, aby si podrobili slabší národy“. Neviditelný útočník z Marsu? Ano! Autor jej ale v jednom momentě výslovně označuje i jako upíra a nelze (vedle Wellsova *Neviditelného*) nevzpomenout i Wellsových šeredných Marfanů sajících ne ovšem mléko, ale prostě lidskou krev.

A příjezd bytosti jménem *Horla* z Ria na lodi? A jihoamerická expanze jejich soukmenovců? To zase poněkud připomíná Wellsovu „invazní“ povídku *Vláda mravenců*. Samotný motiv upíra a motiv nevidění upíra v zrcadle se do *Horly* po chvíli zdánlivě ještě vrací, ale je to vlastně omyl. Jak to? V zrcadle se přece marně hledá sám hrdina, který upírem ani není, ani nezačíná být, a jenž se prostě nevidí v pokoji proto, že neviditelná *Horla* (tento SKUTEČNÝ vysavač životní energie) stojí... Ano, zrovinka v prostoru mezi hrdinou a zrcadlem.

A právě tento významný moment světové literatury by si, řekl bych, zasloužil analýzu i třeba z hlediska jinak „pochybné“ vampyrologie, neboť, myslím, nelze vyloučit, že se teprve odsud vine v důsledku nepřesné interpretace textu nit všeobecně přebíraného přesvědčení, že k vlastnostem upírů náleží i jejich neviditelnost ve skle zrcadel!

Šlo by pokračovat, ale lépe snad je si povídku přečíst a najít i další souvislosti a interpretace. Není například sebemenšího sporu, že odsud opisoval i sám Arthur Conan Doyle, když vymýšlel svůj příběh *Parazit* (1894). Ten sice líčí zcela viditelnou a lidsky hmotnou zlodějku životní energie (jak si jako první všiml vampyrolog Montague Summers), ale deníková forma i atmosféra je jednoznačně zcizena z Maupassanta, jen krátce předtím zesnulého.

Krátkým pandánem k *Horle* je i Maupassantova neméně děsivá povídka *On* o neschopnosti člověka snášet samotu a je jenom příznačné, že autor *Horlu* a další své „šilené“ povídky o mnoho let nepřezil.

Ivo Fencel
(5. srpen 2015 je dnem, kdy uplyne 165 let od narození Guy de Maupassanta.)

Cena Karla Čapka a jiné podivnosti

V únoru letošního roku se na stránkách XB-1 objevil článek Petry Slovákové, který se tvářil jako recenze na posledního Mloka. V posledním odstavci si však autorka rýpla do samotné soutěže – tedy Ceny Karla Čapka, která se letos vyhlašuje už 34. ročníkem. Vyvolala tím poměrně obsáhlou diskusi a také reakci Zdeňka Rampase v Intekomu č. 1-2/2015. V něm Petru Slovákovou označil za „poněkud zmatenou autorku“, protože se „vyjadřuje k věcem, o kterých nemá ponětí“. Promluvil tak z pozice porotce CKČ a ve svém článku na základě konkrétní analýzy výsledků nastínil podstatu „pyramidového“ způsobu hodnocení, který se v CKČ již tradičně užívá. Jedním z argumentů Petry Slovákové totiž bylo, že „anketní způsob hodnocení posouvá do sborníku průměrné práce“. Sama pak ve své recenzi poukázala na nedostatky, které v oceněných pracích viděla. A řekněme, že se k dílům, vydaným v prestižním sborníku, vyjádřila dost kriticky. Kdekož to zřejmě zdvihlo ze židle, soudě i podle reakcí na webu XB-1. A příznějme si, pozdvihnout proti našim domácím výdobytkům kritický hlas je o dost velké odvaze. Ač to Petra Slováková udělala celkem kultivovaným způsobem, sklídila smršť odmítavých reakcí, nařčení ze záměrné lži a podezření z vlastní ukřivděnosti. Za některé výpady se již dočkala omluvy, ale hledat v jejich motivacích nějaké osobní vyřizování účtů lze jen těžko, vždyť si sama před dvěma lety odnesla ocenění nejvyšší za novelu *Cvrček v krabičce*. Možná její povídková sbírka *Železnoc* trochu zapadla, ale nyní jí vychází celý cyklus *Ve službách královny* u nakladatelství Brokilon.

Upalte prokleté porotce!

Takže šlo Petře Slovákové opravdu jen o CKČ jako takovou? Zkusme to prozatím připustit. Možná, že člověku, který je celou dobu „uvnitř“, je pohled Petry Slovákové nepochopitelný, zatímco nám, co jsme nestáli u zrodu CKČ a nevidíme jí tolik do „střev“, může mluvit z duše. Však její povzdech nad kvalitou CKČ není úplně ojedinělý. Z celé sáhodlouhé diskuse, kterou rozpoutal jediný odstavec, vyplynuly hlavní komponenty, které se podílejí na kvalitě jakékoliv soutěže. A těmi jsou: 1) způsob bodování, 2) kvalita poroty, 3) zpětná vazba k autorům/autorkám, 4) charakter „odměny“ (ceny a dalších benefítů). V poměrně nevelkém posledním odstavci zvládla Petra Slováková zpochybnit všechny. O tom, zda zvolený způsob hodnocení posouvá na přední přičky spíše průměrné práce, už vést spory nechci. Ani o tom, kolik je potřeba nešermířů, aby přehlasovali jednoho šermíře, nebo kolik je potřeba mít přátel v porotě, abyste mohli zahýbat výsledky. Je však logické, že s vyšším počtem porotců se jejich „společný“ vkus rozmělní. Bude-li o nějakém výsledku rozhodovat jeden porotce, postihne jeho verdikty svým způsobem vyhraněný názor, vstoupí-li však do procesu hodnocení další subjekty se svými náhledy na věc (názory na kvalitu), už nebude výsledek tak jednoznačný. Ani literární soutěže nejsou v tomto klání výjimkou. Celá diskuse nakonec dospěla k poznání, že za „průměrnou“ úroveň vítězných příspěvků musí stát nekvalitní porota, když za to nemůže způsob hodnocení. Ano, porotci, ti za to můžou, to oni si

zaslouží potrestat, na hranici s nimi! Nebo ne? Nebo problém spočívá spíše na straně „nabídky“? Tedy samotná nekvalita textů zapříčiňuje stav, kdy není pomalu z čeho vybírat?

Dál už ty blbosti nečtu...

Tenhle rok jsem si poprvé vyzkoušela roli porotkyně v CKČ. A jelikož jsem zároveň regionální koordinátorkou (mám na starosti skupinu hodnotitelů ze svého okolí a komunikuju s hlavní organizátorkou Jiřinou Vorlovou), vedu občas letmé debaty s dalšími příslušníky své „party“. Už jsem začala, jak jeden z nich znechuceně odvrhl soutěžní příspěvky konkrétní kategorie s prohlášením, že dál už to není schopen číst. A nešlo vůbec o člověka, který by byl v podobné roli nějakým nováčkem. Možná ho jen zklamalo, že i do soutěže s dlouhou tradicí přicházejí příspěvky totálně mizerné a leží hned vedle těch skvělých, jen se k nim prokousat. Hodnocení probíhá anonymně, pod číslem, jméno autora/autorky k dispozici není. I když, teď ruku na srdce, kdo se na fantastickém literárním poli pohybuje dlouho, nebo je už emeritním hodnotitelem, opravdu můžeme věřit tomu, že nepozná něčí styl a není schopen identifikovat původce hodnoceného textu? Měl by samozřejmě pro konflikt zájmů odstoupit. Jenže co s tím, pokud mají být v porotě lidé, kteří se ve fantastice aspoň trochu vyznají? Většinou to jsou sečtělí SF členové klubů, knihkupci, redaktoři, editoři a nakladatelé, případně i úspěšní soutěžící, kteří ten rok přispěli do jiné kategorie. V posledních letech ubylo renomovaných autorů, kteří se dříve v CKČ hodně angažovali právě v řadách poroty i soutěžících. Pro nezasevěného pozorovatele tím vznikala i poněkud nepřehledná situace. Nikdy nezapomenu, jak jsem jednou, před lety, ještě jako naivní autorka s nadějami v očích, přijela na workshop v předvečer vyhlášení výsledků, a všichni se tam zdravili z dálky, poplácávali se po ramenou a pak si chodili na ceremonii pro ceny z týchž rukou, s jakými si potřásli o pár hodin předtím. Možná i kvůli tomu organizátoři CKČ čelili obviněním z nepotismu a kamarádíčkování. Ono když moderátor workshopu tehdy prohlásil, že jakmile ho nezaujme první věta, tak to dál nečte, možná se leckomu místo hvězdiček naděje tmělo před očima.

Dobří mloci se vracejí

Ptáte se, proč jsem vůbec na ty workshopy jezdila, když jsem nic nevyhrála (nebo třeba jen 2. místo v novelách, ale to se nezveřejňuje)? On je to totiž jediný způsob, jak získat zpětnou vazbu. A tu každý rozumný člověk uvítá, když se chce opravdu zlepšovat. Ke zlepšení mně sice žádný z workshopů výrazně nepomohl, ale veselých zážitků z nich mám celkem dost. To jednou jedna mladá úspěšná autorka radila, jak namíchat správný fantasy koktejl. Dáte do hrnce (pardon, do přiběhu) jednoho elfa, trpaslíka a skřeta, pak musí přijít mord se spoustou krve, nakonec trocha toho zachraňování krásné princezny a dort je hotový, mávala „lektorka“ rozohněně ohonem dlouhých vlasů... Člověk tehdy nechápal, ale dnes už jsem moudřejší a i samotná soutěž se v posledních letech výrazně pod pevnou organizátorskou taktovkou Jiřiny Vorlové posunu-

la, minimálně směrem k transparentnosti a komunikativnosti. Nakonec, i ten registrační poplatek, který byl zaveden z pragmatických důvodů, vyvolal dojem ještě větší solidnosti. Kde kdo tehdy soutěži prorokoval krach, ale opak se stal pravdou. Počet soutěžních příspěvků se ještě zvýšil, s patrným příklonem k delším útvarům. Stovka v českých korunách je svým způsobem pakatel, ve světě za to pomalu nedostanete ani kafe... Takže když přišla nabídka usednout v porotě (a nevím, jak je to obecně složité, pro mě nebylo), řekla jsem si proč ne?

Na literaturu se stopkami v ruce

Chci-li nějaký fenomén pochopit, musím ho nejprve pořádně poznat. Role porotce/porotkyně není nikterak vděčná. Musí si najít svůj způsob, jak texty přelouskat, aniž by mu nesplynuly v jedno a on se z toho nezbláznil. Musí si také vytvořit svůj systém hodnocení, zvolit kritéria, kterých se bude držet a nezapomene je, až se po dlouhé pauze těsně před uzávěrkou donutí k nedočetným textům vrátit. Neubrání se, aby si psal poznámky, možná ne tak sofistikované, jak uvádí na svém příkladu Zdeněk Rampas. A dělá to i s vědomím, že je nijak nevyužije a nakonec vyhodí. Takže na otázku, zda by autoři chtěli jejich obsah znát, říkám za sebe Ano. Budu upřímná, ač mám ráda matematiku, fyziku i chemii, slovní hodnocení je prostě slovní hodnocení. Asi by bylo nelítostné, ale třeba přínosnější než podrobné bodové hodnocení až do posledního místa, jaké každý rok přináší Interkom. Byla jsem dříve organizátorkou jedné regionální literární soutěže, pak i členkou její poroty a několik let také lektorkou workshopů pro začínající autory. Formát soutěže jsme po deseti ročních soutěžích zcela dobrovolně opustili. Protože literární soutěž má být především o kvalitě každého příspěvku, ne o nejlepší výkonu, který lze jako ve sportu změřit stopkami a pak určit 1., 2. a 3. místo. Nebo si to aspoň po všech těch zkušenostech myslím. Jsem si samozřejmě vědoma, že snaha o objektivní způsob hodnocení má za cíl potlačit vysokou míru subjektivity, neodvratně spojenou s posuzováním kvality. CKČ má jako jedna z mála soutěží nastaven hodnotící mechanismus, který je poměrně dost sofistikovaný, což Zdeněk Rampas svým článkem dostatečně dokázal. Můžeme si však položit otázku, možná stejně jako Petra Slováková, jestli je také spravedlivý... A jestli dokáže vyhmátnout opravdové talenty, nebo jenom vyselektovat texty, které jsou dobře „rozpoznatelné“ (tím nemyslím, zda lze snadno určit autora) a schopné „reprezentovat“ aktuální stav daného žánru, vkusu a poptávky.

Copak je asi pod svícnem?

Podobnou otázku jsem už nastínila ve své recenzi na Mloka 2014 pro FantasyPlanet.cz, ale místní šéfredaktor rád mé texty krátí, tudíž vypadly i další postřehy, které jsem ke sborníku měla. Žijeme totiž v zajetí tradice a některých věcí si nevšímáme. Sborník Mlok má už tradiční formát a je sympatický i tím, že textům je věnována pečlivá ediční příprava. Mám pocit, že jsem snad nenarazila na jediný překlep. Nechci se víc pouštět do typografického hnidopišství, jen složit prostou poklonu editorce Jiřině Vorlové. Ale všimli jste si třeba rozporu, kdy v pravidlech CKČ se uvádí, že je vyhlášována pro práce v žánru sci-fi,

fantasy a horor, ale sborník nese podtitul „Nejlepší sci-fi a fantasy povídky roku XY“? A na zadní straně obálky se tvrdí, že CKČ je „nejprestižnější česká a slovenská literární soutěž v žánru sci-fi“. Nějak nám ty žánry sublimují, co říkáte? Trochu mrzuté, pokud je právě sborník, prodejný na knižním trhu, hlavní odměnou všech oceněných (sošku Mloka si každý neodnese, ale důkaz, že stanul na „stupních vítězů“, ano). Možná má tady CKČ ještě nějaké mezery. Třeba by se dalo zamyslet, co nabídnout autorům víc, jakou „přidanou hodnotu“ ještě dát. Zprostředkovat nakladatele? Někteří přispěvatelé mají šanci, že padnou do vkusu Jiřině Vorlové a ocitnou se v Kočasu, jiné zase osloví Darth Zira z nakladatelství Beletris, ale jinak nezbyvá než ponížující kolečko po redaktorech, kteří neodpovídají na maily, nedávají k dispozici svůj telefon a zapírají se na facebooku...

Skvělá budoucnost bez pyramid

Ale zpátky k té otázce, která je myslím v recenzi Petry Slovákové klíčová. A odpověď zní: Ne, žádná literární soutěž není absolutně spravedlivá. Snaží se takovou být, ať pomocí důmyslných pyramid či jiných regulatorů, nebo jen spoléháním na vkus a osobnosti porotců. A je dost pravděpodobné, že výjimečné talenty se nakonec na přední příčky vůbec nedostanou, prostě nebudou snadno rozpoznatelné (nebo čitelné, chcete-li), nakonec, hranice mezi šílenstvím a genialitou jsou natolik těsné, že si je snadno zaměníme. Petra Slováková se odvolává k potřebě zaujmout širší veřejnost. Takže nyní bez urážky, zcela v duchu současné prodejnosti fantastiky, začarované kouzlem 3xK (Kulhánek, Kotleta, Kopřiva), bychom asi každý z porotců měli zapomenout na svá hodnotící kritéria a ptát se spíš takto: Je to dost blbé, aby se to líbilo?

Takže už nezbyvá než závěrečné slovo. Žijeme v nespravedlivém světě a CKČ představuje v tuto chvíli dostupný, byť nedokonalý nástroj, jak dát příležitost začínajícím autorům. Je to prostě to nejlepší, co je k máni, pokud jde o formát „soutěže“. Díky své historii a schopnosti vydat profesionálně udělaný sborník se CKČ řadí k prestižním literárním soutěžím na poli fantastiky. Bude díky tomu neustále podrobována kritice, zkoumána co do objektivit hodnocení, srovnávána s jinými soutěžemi s jinak vymyšlenými mechanismy prostupnosti (jako má třeba Daidalos). V komisi zasedají lidé se svými subjektivními názory, postoji a hodnotami. Nikdy se nepodaří dosáhnout absolutně objektivního hodnocení, protože lidský faktor je samozřejmě nevyzpytatelný. Málokdo je odborníkem „na všechno“ a prostě k něčemu tíhne víc, jiný zase upřednostní něco úplně jiného. Určitě by neměly být oceňovány práce, vykazující nezvládnuté řemeslo, v tom asi sporu nebude. Pokud však porotce není schopen takový nedostatek odhalit, nastala někde zásadní chyba. Ale dokud tu budou porotci a organizátoři, co pamatují a jsou patřičně vzdělání, nestane se, že bude ohodnocen příspěvek plagiátorský, nebo dokonce takový, který už jednou v některém z minulých ročníků zvítězil. Jenže se zřejmě jednou dočkáme i takových paradoxů. A až v hodnotící komisi zasednou místo lidí roboporotci, kteří už nebudou pyramidovou tabulku vůbec potřebovat, to nám teprve nastanou skvělé nové časy!

Zuzana Hloušková

Civilizační šok²

Část desátá: Kdy je na Floridě léto?

Přestože v každém americkém městě najdete restauraci McDonald, při bližším pohledu jsou americké státy dost rozdílné. Každý z nich má jiné zákony, zvyky a životní styl. Například Vermontané jezdí autem s příkurtovanou kanoí na střeše, jako by čekali potopu světa. New Hampshire zase obývají převážně lidé sympatizující s politickým hnutím Libertariánů. Jsou přesvědčeni, že státním úřadům přísluší minimální pravomoci, protože svobodní lidé se dokážou postarat sami o sebe. Ostatně, oficiálním heslem New Hampshiree je slogan „live free or die“ (žij svobodný nebo zhyň).

Jednotlivé státy se liší svou historií (původní kolonie mají jiný charakter než teritoria Divokého západu), životním stylem (jižanské státy bývalé Konfederace jsou dodnes jiné než Sever), geograficky (pouštnatý jihozápad, prerie středozápadu, subtropy, nebo studená Aljaška) a nábožensky (stále znatelná je stopa puritánů v Massachusetts, kvakerů v Pensylvánii, katolíků v Marylandu, anglikánské církve ve Virginii nebo mormonů v Utahu). Tyhle vlivy daly dohromady koktejl, ze kterého se státy Ameriky zformovaly do dnešní podoby.

Je známo, že USA jsou federace a federální zákony jsou nadřazené lokálním. To však neznamená, že si státy sednou před federálem na zadek. Duch sebeurčení je vidět třeba v televizních detektivkách, kde patří střet pravomocí mezi místní policií a FBI k oblíbeným námětům. Podobně to funguje i v jiných oborech. Státy si chtějí udržet co nejvíc nezávislosti a jejich obyvatelé právo rozhodovat sami o sobě. Svěbytnost se formálně projevuje například tím, že každý stát má své oficiální symboly. Začíná to vlajkou a pokračuje státní květinou, ptákem nebo stromem. Například oficiální květinou Floridy je pomerančový kvítek, za ptáka vybrali drozdce mnohohlasého (Northern mockingbird) a jako strom mají palmu. Seznam oficiálních symbolů je na celou stránku, kromě jiného mají státní drahokam, nápoj, mušli, sladkovodního savce, rybu a tak dál. V Massachusetts máme dokonce státní hmyz – sluníčko sedmitečné. Zasloužili se o to žáci Kennedyho základky ve Franklinu, kterou navštěvují moji kluci. V roce 1974 sepsala paní učitelka v rámci občanské výuky na popud studentů dopis massachusettskému parlamentu, aby ustanovil berušku jako státní hmyz. Zákodárci jim vyhověli, následkem čehož je škola dodnes zaměřená maskoty se sedmi tečkami. Pokud považujete ten příběh za inspirativní a máte dojem, že státní symboly nám v Česku chybí, zkuste napsat české sněmovně. Třeba pro vás politikové nějakého hmyzáka nebo exota zvolí.

Při cestách po USA jsem měl možnost něco z odlišnosti amerických států okusit na vlastní kůži. Nebude bez zajímavosti různá místa Ameriky porovnat. Začnu turisticky nejoblíbenějším státem – Floridou. Florida se rozkládá na ploše 151 tisíc kilometrů čtverečních – vešly by se tam dvě České republiky – a žije tam 18,8 milionů obyvatel (r. 2014). Největší města jsou Jacksonville (830 tisíc), Miami (410 tisíc) a Tampa (350 tisíc obyvatel, počty uvádím bez předměstí). Hlavní město Tallahassee leží na severu (183 tisíc) a láká málokoho. Většina turistů směřuje

do letovisek, jako jsou Orlando, Miami, St. Petersburg a Keys. Pokud nevíte, co jsou Keys, hned to napravím. Začnu tím, že je to řetěz malebných ostrůvků navlečených jako korálky na rychlostní silnici číslo jedna. Druhá podstatná informace pro turisty je, že Keys jsou nejjihnější výběžkem americké pevniny, takže je tam teplo i v lednu, kdy občas zavíří vločky i nad Orlandem. Mimochodem, poslední ostrůvek v oceánu se jmenuje Key West, najdete tam Hemingwayův dům, skákající delfiny a největší koncentraci transvestitů v USA.

Jak jste možná zjistili na vlastní kůži, nejdůležitějším průmyslovým odvětvím Floridy je turismus. Přilévá do pokladny státu 70 miliard dolarů ročně, což je víc než rozpočet ČR. Druhým největším průmyslem je péče o důchodce. Vážně, nedělám si legraci. Na Floridě existují stovky komunit pro lidi od padesáti pěti let nahoru. Mají vlastní domy pod palmami, specializovanou lékařskou péči, golfová hřiště, restaurace, půjčovny aut, půjčovny invalidních vozíků a vůbec komfort v českých domovech důchodců nevidaný. Lákadlo v podobě příjemného podnebí a nízkých daní z nemovitostí se na demografii Floridy výrazně podepsalo. Když zavítám do našeho oblíbeného letoviska St. Pete's beach, vždycky mě překvapí, kolik opálených šedovlasých lidí potkávám. I po pětáctýřicetce si na Floridě připadám jako mladík. V restauraci nás obsluhují pětadesátileté číšnice s fialovým přelivem, na pláži je problém narazit na šňabaznu pod padesát a rangeři v národních parcích mají většinou třetí zuby. Trend pendlujících staroušků začal ve třicátých letech dvacátého století a v posledních desetiletích nabral na síle. Důchodci z Nové Anglie tráví doma pouze letní polovinu roku. Mnozí následují na podzim ptáky do teplých krajín, nejčastěji na Floridu. Ti movitější hrají golf a ti s hubenějším důchodem si příležitostně přivydělávají v turistickém průmyslu.

Dalo by se říct, že úplně první turisty na Floridě byli Španělé. Juan Ponce de León dorazil v roce 1513 a zabral objevnou zemi pro katolické impérium. Španělé poloostrov ovládali následujících několik století a díky tomu prošla Florida odlišnou historickou cestu než anglosaské kolonie. Španělé předběhli Brity díky tomu, že na počátku objevitelských výprav byli zdatnější mořeplavci. O tom, že transoceánské plavby dělaly Angličanům problémy, svědčí i fakt, že Poutníci na lodi Mayflower přistáli v roce 1620 nějakých sedm set kilometrů severněji od místa, než kam měli namířeno. Jejich koncesní listina od krále jim dávala půdu ve Virginii. Díky navigačnímu omylu založili kolonii Massachusetts a kolonizace Ameriky tak nabrala úplně jiné obrátky. Postupem času (po vynálezu přesného chronometru) se Britové naučili určovat zeměpisnou šířku spolehlivěji a stali se námořní velmocí. Díky tomu začali Španělé z jejich držav v Karibiku vytlačovat a nakonec došlo i na Floridu.

Po několika konfliktech Angličané vyhráli takzvanou Sedmiletou válku (1756–1763). Španělé si ubránili Floridu, ale přišli o Kubu. Oboustranně zapeklitou strategickou situaci protivníci vyřešili tak, že si državy vyměnili. Britům zisk Floridy připadal jako dobrý obchod a vůbec jim nevadilo, že právě zadělali budoucím Američanům na problém s Fidelem Castrem a karibskou krizí.

Ze začátku osídlenci Ameriky nejevili o subtropický výběžek na jihu kontinentu velký zájem. Byly tam bažiny, vedro, moskyti a malárie. Florida se k původním třinácti koloniím nepřipojila, v podstatě tam nikdo nežil (Španělé založili první trvalou kolonii na severní Floridě až roku 1752). Poté, co se z amerických kolonistů stali občané USA, začali subtropický poloostrov zkoumat, ale šlo to pomalu. Přičlenění k USA trvalo ještě půl století.

Teprve v roce 1819 získali Američané na Floridu formální právo Adams-Onísovou smlouvou se Španělskem. Za to se zavázali, že nepolezou Španělsku do Mexika, které tehdy zahrnovalo území dnešního Texasu, Kalifornie, Arizony a Utahu. S Kongresem ratifikovanou smlouvou se USA pustily do kolonizace. Močálovitá Florida nebyla úplně prázdná, žili tam místní indiáni, ale na to se tehdy nekoukalo. S přílivem obyvatel začalo nucené vysídlování Seminolů. V roce 1840 žilo na území Floridy 54 477 lidí, z čehož polovinu tvořili černí otroci. Zatímco celý východ Ameriky tvořily zakladatelské státy, Floridu o celá desetiletí předhonila teritoria středozápadu. Díky historickému zpoždění se připojila až v roce 1845 jako dvacátý sedmý stát USA. Teprve potom Američané dokončili čistku původních obyvatel a přeměna Floridy v letovisko (přesněji řečeno zimovisko) mohla začít.

Když nás v únoru roku 1998 poprvé ovanul vlahý větřík s vůní palm, byl to bezva pocit. Renata zapředla hovor s recepční a básnila, jak je to úžasný pocit přiletět ze zmrzlého Massachusettsu přímo do léta. „V únoru je na Floridě také zima,“ opravila ji suše Floridanka. A měla měla pravdu. Tady si dovolím radu pro nezkušené turisty: Jestli si chcete užít Floridy, navštivte ji v zimních měsících od října do března. V opačném případě zjistíte, že počasí není tak příjemné, jak to v seriálu Status nežádoucí vypadá.

Máme několik známých, kteří na Floridě bydleli. Jedna z českých emigrantek nám prozradila, že se po pár letech musela odstěhovat, protože se tam nedalo vydržet. Vyjádřila to obratem: „Počasí se mnou nesouhlasilo.“ Takže pozor na to. Jestli dorazíte do Orlanda v letních měsících, zjistíte, že teploty stoupají ke čtyřicítce, vlhkost vzduchu ke sto procentům a z bažin stoupají mračna komárů. Průměrná nadmořská výška Floridy je třicet metrů, takže polovinu státu tvoří jedna obrovská bažina. Jestli jste až do této chvíle záviděli Standovi Grossovi kondominium v Miami, můžete se začít škodolibě chechtat.

Při cestách po dálnicích z Orlanda na Cape Canaveral (slabá hodina cesty) jsme si všimli, že většina domů má v zadním traktu přilepené voliéry. Naivně jsme se domnívali, že na Floridě bydlí samí chovatelé ptáků, ale kamarádi nás vyvedli z omylu. Krytá „zahradka“ není pro andulky, ale slouží k tomu, abyste si mohli dát „venku“ kafičko, aniž by vás sežral hmyz. Jiné řešení neexistuje, místní komáři bodají ještě dřív, než dosednou.

Jim, kolega z práce, který studoval na University of Florida, vám posílá druhé varování. Jestli máte rádi jogging nebo chodíte na procházky s pejskem, musíte si v letních měsících přivstat. Kolem páté hodiny ranní je teplota vzduchu na snesitelných dvaceti čtyřech stupních, ale jen se slunce vyškrábe nad obzor, je hůř. Nemusíte ani běhat a propotíte si trenýrky. Také vám vzkazuje, abyste si pejška drželi na krátkém vodítku, jak

doporučují cedule v parcích. Když povolíte lanko a necháte pejška odběhnout k nenápadnému jezírku, může se mu přihodit nehoda. Na člověka si aligátoři netroufnou, ale váš čtyřnohý miláček je pro ně vítaným zpestřením jídelničky. Jde to rychle, uslyšíte kníknutí a zjistíte, že máte místo čivavy na vodítku docela jiný živočišný druh.

Vražedné letní teploty vysvětlují, proč před zavedením klimatizace žilo na Floridě tak málo lidí. Na začátku druhé světové války mělo na Floridě adresu jen 1,9 milionu Američanů, přesně desetina dnešního stavu. Díky důchodcům se příliv obyvatel do státu stále zrychluje. My na Floridu jezdíme rádi, ale s koupí nemovitosti vzhledem ke změně světového klimatu nepospíchám. Jestli podle odhadů klimatologů skutečně stoupne hladina Atlantiku o tři stopy, polovina Floridy se octne pod vodou. Co to udělá s hodnotou pozemků? Na rozdíl od Holanďanů, kteří nakoupili parcely v Čechách a jsou připravení, se Floridčané zatím tváří, že se jich globální oteplování netýká. Jednou se však začnou nedobrovolně stěhovat zpátky do Massachusettsu.

Konec strašení, konec mlžení, musím s pravdou ven. Příznám, že Florida je úžasná! Díky tomu, že se vědecké konference pořádají v exotických lokalitách (přitáhnou vědce spolehlivěji než odborné přednášky), měl jsem možnost poznat Floridu důkladněji než jiné americké státy. Naše děti jsme s sebou brali tak často, že jejich první slovo nebylo máma, táta, ale palma.

Floridě podlehne člověk v každém věku. Jen si to představte: vlahý vzduch vám čechrá vlasy, pláže jsou dlouhé i široké a kousek od pobřeží se dá šnorchlovat. Turistický průmysl se o vás příkladně stará: pronajmou vám prkno, pádlo na paddle-surfing, vezmou vás na projížďku lodí se skleněným dnem a nakrmí zmrzlinou. Jestli vám lezu na nervy ostatní turisté, můžete si najít vlastní zapadlou pláž a hledat škeble, nebo navštívit desítky rezervací, pozorovat ptáky, koukat po rybách, aligátorech, případně po holkách. Až se spálíte, můžete se ve stínu cpát mořskými specialitami, užívat si koktejlů a všeho, čeho si žádá středoevropská představa exotiky.

Zajímavá je snad každá část státu. Na severu v části, které se podle tvaru říkají rukojeť (od pánve), mají nejlépejší pláže z čistého křemene a trochu snesitelnější podnebí, v centru státu je středisko NASA Cape Canaveral, závodní dráha v Daytonu a citrusové plantáže. V jižní části leží národní park Everglade s milionem tropických ptáků, Miami s architekturou Art Deco a pochopitelně ostrůvky Keys obklopené korálovými útesy a vraky galeon naložených zlatem. Mnohé z nich stále čekají na své objevitele.

Při návštěvách atlantského pobřeží nebo na straně Mexického zálivu jsem na Floridě zaregistroval jen jedinou chybu. Písek je pro geologa nudná materie. Nikde žádné pegmatity s krystaly vzácných minerálů ani žádné zlatonosné žily. Na celé Floridě je nejzajímavějším geologickým útvarem zkamenělá mořská duna. Tyčí se do výše sto pěti metrů nad mořem (Britton Hill na severní hranici státu) a je to nejvyšší „hora“ ve státě. Nechci však Floridě křivdit, s jedním geologickým fenoménem se přece jen můžete setkat. Díky písčité půdě na podloží porézního vápence se na Floridě často otvírají propady (sink holes).

Celá Amerika pak sleduje v hlavních zprávách, jak se do trychtýře hroubí celé floridské domy. Pokud to není vaše hacienda, je to docela zábavná podívaná.

Turisté objevili Floridu už před dvacátým stoletím. V té době byla odlehlou částí USA a korálové ostrůvky Keys obklopovaly zrádné útesy. Pro suchozemce trpící mořskou nemocí nebyla cesta po moři nejlepším začátkem dovolené. Teprve na přelomu devatenáctého a dvacátého století se floridské lokálky napojily na železniční síť USA a koleje postupovaly k jihu do Miami. Smysl investice byl dvojitý: Nastartovat ekonomiku Floridy exportem pomerančů a importem turistů.

Natáhnout železnou dráhu až do odlehlých Keys byl šílený nápad železničního magnáta Flaglera. Od kraje pevniny až na poslední Key West je to 208 kilometrů. Dlouhé mosty mezi ostrůvky vedou celé míle nad oceánem a to v místech, kam často zavítají hurikány. Stavba začala roku 1905 a hned příštího roku zbořil hurikán viadukt na Long Key. Roku 1907 železnice dosáhla na Long Key, ale letní hurikánové sezóny v letech 1909 a 1910 zničily celé dílo. Flagler se nevzdal a do roku 1912 po mnoha mostech (jeden z nich se jmenuje Seven Mile Bridge) byl připojen i Key West a začalo fungovat pravidelné spojení New York – Miami – Key West. Přestože jezdit po úzkých viaduktech nad oceánem muselo být úžasné, netrvalo to dlouho. Roku 1935 zbořil hurikán prostřední část mostů a železniční společnost Florida East Coast Railway, které se nikdy nevrátily náklady na stavbu, už spojení na Key West neobnovila. Navíc začala éra automobilismu a lidé začali jezdit po vlastní ose. Společnost prodala piloty trčící z moře státu Florida, který na nich postavil dálnici U.S. Route 1. V osmdesátých letech dvacátého století byla paralelně vedle ní postavená současná dálnice US 10. Je to pořád zážitek svištět po asfaltu nad oceánem, ale dálnice je široká, svodidla omezují výhled a musíte držet volant. Už to není taková romantika, jako když jste se vykláněli z oken vlaku nad vodu a za krk vám padaly zase z komína parní lokomotivy.

Z vysloužilé U.S. Route 1 jsou otevřené už jen některé sekce a to jen k pěší procházce. Využívají je hlavně turisté, lidé venčící psy a rybáři. Procházka má něco do sebe, zvlášť když na zábradlí posedávají šediví pelikáni. Z dálky vypadají malebně, ale zblízka si uvědomíte, že pelikán je mnohem větší opeřelec než holub. Protože jeho jídelníček tvoří převážně ryby, je stará vozovka do posledního centimetru pokrytá pelikáním guanem. Z vlastní zkušenost radím, abyste ty mrchy neplašili, jinak se vystavíte značnému biologickému riziku.

Pokud jste na Floridě ještě nebyli, dálnici US 10 si můžete prohlédnout ve filmu Pravidlé lži s Arnoldem Schwarzeneggerem. Nejlépe v okamžiku, kdy Arnoldova filmová žena Jamie Lee Curtis zápasí s hlaví zlodcerou v neřiditelné limuzíně. Aby tajné služby zabránily převozu atomové zbraně z Keys na kontinentální část USA, odpálí most nad oceánem raketou vzduch – země. Arnold svou ženu pochopitelně zachrání a v kritické scéně, ve které figuruje ustřílený konec dálnice a teroristický nákladňák balancujících nad propastí, si zahrají i zmínění pelikáni.

Masová turistika zasáhla Floridu po druhé světové válce, kdy byla k dispozici auta, dálnice, letecká doprava a klimatiza-

ce v hotelech. V menší míře však navštěvovali turisté subtropický ráj už ve třicátých letech dvacátého století. Naladily je vily boháčů v Miami figurující ve filmech. Zlákáni citrusovými plantážemi, kokosovým mlékem a sluníčkem vyrazili na Floridu i ti méně movití lidé z velkých měst severozápadu. Kempujícím návštěvníkům se říkalo „tin can“ turisté, podle toho, že se živili konzervami a za autem táhli kovově lesklý karavan. Stejně jako se v devadesátých letech v Bibione přejezdil Čechům lančmít, zatoužili i Američané časem po lepším povyražení. Turistický průmysl roztočil kola zábavních parků.

Vypukla éra minigolfů, rybářských výletů, rezervací plných tropických ptáků, potápění na korálových útesech, rybích restaurací a nakonec to vyvrcholilo zrodem Disney Worldu. Walt Disney po úspěchu Disneylandu v Kalifornii hledal místo, kde by získal rozlet pro své megalomanské plány. V roce 1958 mu padla do oka Florida. Začal v tichosti kupovat pozemky. Než se provalilo, která korporace nakupuje obrovské rozlohy bažin v okolí Orlanda, měl už zakoupeno kolem dvaceti sedmi tisíc osmdesáti dolarů za akr. Naštěstí od doby budování panamského průplavu, kde kopáči hynuli na malárii po stovkách, technologie pokročila. Stavbu zvládli za pár let a představovala technologický zážrak. Už v šedesátých letech parky spojovala magnetická rychlodráha, první plně elektronická telefonní síť na světě, komplex tunelů skrývajících inženýrské sítě, síť hotelů, dálnic, restaurací. Všechno bylo promyšlené do detailu. Walt Disney technologii obdivoval, už když dělal propagačními filmy pro NASA a Wernhera von Brauna.

Disney World otevřel v říjnu 1971 a byla to pecka, kterou turisté okamžitě přijali. O Disneyho světě jsem psal v Nebojte se Ameriky a za svými postřehy si stále stojím. Parky můžete milovat, nenávidět, ale v každém případě oželíte stovku dolarů na hlavu a jdete se podívat. Stejně jako padesát milionů návštěvníků ročně (2013). Zatímco my jsme jako děti jezdili na Karlštejn dívat se, jak žili králové, nebo na vycpané krokodýly v muzeu Emila Holuba, Walt to dotáhl dál. Nabízí dětem svět posunuté reality, virtuální historii, fiktivní princezny a aztécké pyramidy z dřevotřísky. Peněz za návštěvu však nelitujete, právě jste završili své všeobecné vzdělání. Návštěva Disney Worldu se do všeobecného vzdělání v Americe počítá.

Jestli po návštěvě Disneyho parků dostanete nutkání zažít něco autentického, možná zamíříte do divočiny Everglades nebo do parku Big Cypress. Jenže časem ve vás začnou hlodat pochybnosti. Jsou bažiny protnuté dálnicí, kde se v příkopech válí aligátoři, ještě autentické? O dřevěných chodnicích, na kterých korzují stovky turistů a bleskají vám do očí foťáky, ani nemluví. My jsme nakonec unikli do opravdické divočiny, abychom si spravili chuť. Po dvou hodinách jízdy přesnou cestou jsme nečekaně dorazili k osamělému domu. Vedle něho stála zastávka školního autobusu a na značce dřepěli tři supi. Před domem se na trávníku mezi vraky ojetých chevroletů válel obrovský aligátor. Chvilí jsme nechápali, ale pak nás výjev nadchl. Konečně to, co jsme hledali. Opravdová Florida!

Martin Gilar

Časem s vědou - duben

● velkých činech vědy a techniky

Nejvýznamnější ruský učenec Michail Vasijlevič Lomonosov se narodil na podzim 1711 v selu Denisovka (dnes Lomonosovo) nedaleko severského Archangelska jako syn rolníka a rybáře; matka byla dcerou popa. Zocelen plavbami po severských mořích ve čtrnácti holýma rukama narovnával podkovy, vedle toho ale i přečetl všechny knihy z místního kláštera. V devatenácti se proti vůli otce vydal (počátkem zimy!) z rodného zapadáková na pětíměsíční cestu do Moskvy na studia. Aby ho přijali, musel zatajit svůj mužický původ.

Po své první vysoké škole (v Moskvě) vyrazil na druhou (do Petrohradu), odkud byl coby premiant vyslán na třetí (v německém Marburgu), kde studoval matematiku, fyziku a filosofii (stal se osobním studentem významného osvícenského filosofa Christiana Wolfa), přičemž si odskočil na čtvrtou (švýcarský Freiburg) potěšit se chemií, geologií, hornictvím a hutnictvím. V roce 1741 během pěšího návratu do Ruska ho chytily verbíři Friedricha II. Přestože ho hlídali jako oko v hlavě, díky neobyčejné zdatnosti a znalosti přírody jim utekl.

V Petrohradu se stal napřed docentem fyziky na státní univerzitě, pak roku 1745 profesorem chemie tamtéž a členem Akademie věd. Tři roky nato založil první laboratoř v Rusku.

Jeho největším vědeckým úspěchem je objev zákona zachování hmoty (1748 v dopise příteli Eulerovi, tiskem 1760), organizačním pak založení univerzity v Moskvě (1755, dnes se jmenuje po něm). Lomonosov mimo jiné pořídil soupis a zjistil složení základních hornin a minerálů Ruska, vytvořil základ botanického atlasu, objevil atmosféru Venuše (při pozorování jejího přechodu před Sluncem roku 1761). Předpoklad, že hmota se skládá z korpuskulí (jimiž míní dnešní molekuly) a z elementů (atomy), zastával v době, kdy Dalton a další zakladatelé atomové teorie ještě ani nebyli na světě.

Jeho názor na vědu prozrazuje úvod *Řeči o užitečnosti chemie* z roku 1751: „Smrtelníku nemůže být na zemi dáno nic vyššího a uslechtilějšího než činnost, jejíž krása a důstojnost odstraňují pocit namáhavé práce a obdařují člověka velikou slastí, činnost, jež, nikoho neurážejíc, těší nevinné srdce, zvětšuje blaho jiných a spolu s jejich vděčností způsobuje dokonalou radost. Kde jinde lze spíše nalézt takovou milovanou, bez-

úhonnou a užitečnou činnost než ve vědě? V ní se odhaluje krása přemnohých věcí a podivuhodná rozmanitost dějů a vlastností, jež nejvyšší svým zázračným uměním podle vlastního řádu uspořádal a rozdělil. Ten, kdo se vědou obohacuje, nikomu neublíží, neboť získává poklad nevyčerpatelný a všem společný. Ten, kdo svou práci věnuje vědě, slouží užitečně nejen sobě, nýbrž i celé společnosti a často i celému lidskému pokolení.“

Navíc patřil mezi nejvýznamnější historiky a lingvisty, dodnes je považován za otce spisovné ruštiny (roku 1755 vydal první ruskou gramatiku) i zakladatele ruské literatury, zejména poezie („fyzika je mým údělem, básněni potěšením“). Za ódu ke korunovací Kateřiny II. v roce 1762 dostal dva tisíce rublů (což odpovídalo jeho tříletému platu). Přeložil do ruštiny díla Homérova, Horatiova a Senekova.

V roce 1764 byl jmenován státním tajemníkem na ministerstvu zahraničí. Dlouho si to ale neužil. Vyčerpán intenzivní prací i bojem s nepochopením až nepřátelstvím drtivé většiny mocných („Předpokládám, že mi bude místo hraní kulečnicku dovoleno věnovat se fyzikálním a chemickým experimentům?“), zemřel **15. dubna 1765** v Petrohradě na následky banálního nachlazení.

Na smrtelném loži prohlásil: „... klidně hledím smrti vstříc; lituji pouze toho, že jsem nemohl dokončit vše, co jsem podnikl pro vlast, pro zmnožení věd a pro slávu Akademie a že nyní, ke konci svého života, musím vidět, jak všechny tyto užitečné úmysly zmizí zároveň se mnou.“

O Lomonosovově vpravdě leonardovské všestrannosti (pro kterou ho Puškin později nazve „první ruskou univerzitou“) vypovídá upozornění v některých starších západoevropských encyklopedických publikacích: „Významného chemika Michaila Lomonosova nezaměňovat s básníkem téhož jména působícím ve stejné době!“

Poslední ukázkou zde budiž závěr básně *Jitřní rozjímání o velikosti Boží* z roku 1743:

Ó, tvůrče, v tmě mých počínání
vlij světla přemoudrosti jas
a prací mou svá všechna přání
mne nauč plnit všechně čas,
nechť pohled na tvá stvoření
ji v chválu Tebe promění!

František Houdek

Ze života bílých vran Třeštění letitého popularizátora 37

K dnešnímu třeštění mě přivedl postesk jednoho ruského učence při jednání Petrohradské akademie věd o významu vědy a vzdělanosti: „Copak potřebujeme deset Lomonosovů? I jeden je nám na obtíž!“

Jak se má talent prosadit v širším měřítku, když ho neberou ani jeho vlastní kolegové vědci? A vůbec, zahrnuje pojem genialita i schopnost prorazit? Z knihy *Moudrost vědy* nabízím k úvaze dvě stanoviska:

„Je jen lživým pořekadlem, že génius se probije sám. Ze sta géniů zraje devětadevadesát bez povšimnutí a stý se probije jen po nevýslovných potížích. Z této zkušenosti však lidé obvykle docházejí k nesprávnému úsudku, že geniálně nadaný člověk je nadán i geniálními schopnostmi k překonání všech obtíží. Mezi géniem a houževnatostí není však nejmenší spojitosti, pravděpodobně můžeme připustit domněnku, že vynikající vzdělání génia, pokud jde o jeho geniální nadání, mu nedovoluje, aby se příliš zabýval uměním, jak se vítězně probíjet všedním životem. Logický závěr tedy je: Probíje-li se génius, dalo mu to více práce než komukoliv jinému, aby obstál v životním boji. Kdo tedy náhodou není mimo geniální nadání výjimečně obdařen i neobyčejným nadáním k boji se životem, ten má pramálo vyhlídek, že obstojí v životním boji, nedostane-li se mu přítom pomoci.“ Takto německy důkladně se vyjádřil technik Rudolf Diesel. Naproti tomu český lékař a zasluhující popularizátor medicíny Prokop Málek konstatuje lapidárně: „Ke genialitě patří i schopnost prosadit se.“

Jakkoli bývá každý případ jiný, řekl bych, že pravdě blíž je Diesel. Jinak by takový Denis Papin, Henry Cavendish, Jan Jakub Ryba, Gregor Mendel, Vincent van Gogh, Franz Kafka a mnoho dalších za svého života nedoceněných výtečníků ve vědě, technice i umění (pokud nenarazili na nějakého svého Rudolfa II., Ludvíka Bavorského či Josefa Hlávku) nebyli bezpochybně uznávanými génií... Naproti tomu jedinec s kromobyčejnými vlohami, který nepřelozí stéblo, natož aby zausiloval, je géniem takřkajíc planým; leckdy vlastně ani nemůžeme vědět, že by jím mohl být (krajní případ představují někteří autisté).

Každopádně příroda se svou náklonností k rozmanitosti nás (potenciálními) génií od počátku lidstva střídme, leč pravidelně zásobuje. Pokud bychom si spojili genialitu s inteligencí a následně inteligenci s IQ, což obojí není bezesporné, pak lidí s IQ nad 140 je podle wikipedie v naší civilizaci asi 0,2 %.

(Po pravdě, vždycky mě fascinovalo sebevědomí lidí, kteří si troufali měřit mozkovou pálvost lidí nesrovnatelně bystřejších než oni a někdy toto inteligenční perpetuum mobile 2. druhu, tedy stav, kdy nižší inteligence je s to relevantně hodnotit inteligenci vyšší, konstruovali dokonce zpětně, z doslechu, z písemné pozůstalosti; přechodně zdivočelý americký chytrometr Lewis Terman před necelými sto lety vyvodil, že první eugenik Francis Galton měl IQ 200, zatímco jeho starší, vědecky nesrovnatelně významnější bratranec Charles Darwin „jen“ 135.)

Můj oblíbený popularizátor Stephen Jay Gould, též vynikající paleontolog a biologický evolucionista, onu přirozenou všudypřítomnost géniů postihl skvěle: „Nepochybuji, že lidé se stejným nadáním jako Einstein žili a zemřeli na bavlníkových plantážích a v robotárnách.“

Naštěstí se tihle zapadlí koutáci neztrácejí, nýbrž vytvářejí myšlenkové podhoubí, kterému se říká *lidový génius* a které ve své vzácnější nesobecké variantě zformovalo většinu těch léty osvědčených zvyků, tradic, pravidel, jakož i naplnilo pokladnici lidového umění, řemesel, moudrosti. Pokaždé mi při pomýšlení na tyhle neznámé velikány myslí vytanou různí ti hloupí Honzové, moudří zlatníci, šelmy sedláci, pasáci

Jirkové nebo třeba Jeniči, kteří prodali nevěstu sami sobě... A kladu si otázku: Zdalipak – v oné nesobecké variantě, zdůrazňuji – ještě existují? Věřím, že ano, nejspíš jen ještě zastrčenější než dřív.

Leč zpět. Gouldovým citátem opouštíme stranu géniů, přeskakuje pomyslňnou potenciální bariéru kolem houfy průměru a plynule se vracíme k pohledu reprezentovanému hned prvním citátem tohoto textu – totiž jak s oním přírodou garantovaným přísunem supertalentů zachází (chtělo by se říci *hospodař*) společnost, do které se narodili. Skončí géniové na univerzitách a v akademiích, na plantážích a v robotárnách, nebo v kafilériích?

Nad tím, co především ovlivňuje uplatnění géniů ve společnosti, si zkusíme zauvažovat příště.

František Houdek

Příště:

František Novotný: Cesta podél pobřeží USA
Sargo: Na nejvyšším komínu Evropy
Zdeněk Rampas: Ještě k Akademii 2014

Časem s vědou - květen

● velkých činech vědy a techniky

Roku 1876 nastoupil dvacetiletý vídeňský medik Sigmund Freud do fyziologické laboratoře profesora Ernsta Brückeho. Šest let tam studoval nervový systém a mj. se pokoušel dokázat tvrzení Hermanna Helmholtze, že „v organismu nepůsobí žádné jiné síly než fyzikální a chemické“. Tedy činnost veskrze exaktní. Potom se přes staršího kolegu Josefa Breuera dostal k hysterii (a neurózám obecně). Výsledkem byly společná předběžná sdělení *O psychickém mechanismu hysterických jevů* (vyšlo počátkem roku 1893) a publikace *Studie o hysterii z května 1895*. Jde o zajímavé doklady toho, jak úporně a poctivě, ale i omylně a užasle se Freud (byl hlavním autrem) prodíral vpřed oblastmi, které si lékařská obec tehdy nedokázala ani představit.

Začneme vyznáním: „Nebyl jsem vždy psychoterapeutem, naopak jsem byl vychován k lokálním diagnózám a elektrodiagnostice jako jiní neuropatologové a mne samotného se ještě zvlášť dotýká, že patologické obrazy, které popisují, se dají číst jako novely a že postrádají, tak říkajíc, vážné rážby vědeckosti. Musím se utěšit tím, že za takový výsledek je zřejmě nutno činit odpovědnou spíše povahu předmětu než mou zálibu; lokální diagnostika a elektrické reakce se při studiu hysterie právě neuplatňují, zatímco mi zevrubné vyličení duševních pochodů, na jaké jsme zvyklí u básníků, dovoluje jaksi nahlédnout, za současného použití několika málo psychologických vzorců, do vzniku hysterie. Takovéto patologické obrazy chtějí být posuzovány jako psychiatrické, před těmi však mají jednu přednost, totiž úzký vztah mezi historií neduhu a symptomy nemoci, po čemž marně pátráme v biografii jiných psychóz.“

A ještě jednou se Freud exaktního stébla chytá: „Sám jsem si často srovnával katarzní psychoterapii s chirurgickými základy, označoval své léčky jako psychoterapeutické operace, sledoval analogie s otevřením dutiny naplněné hnisem, s výskrabem místa zachváceného kazem a pod.“

Studie zachycují vývoj terapie od breuerovského náhlého odregování (katarze) v hypnóze až k freudovské postupné metodě volných asociací v bdělém stavu. „Nemocný svůj traumatický obraz smazává, jak jej vyjadřuje slovy... Jakmile to učiní, zmizí obraz, jako vykoupený duch dochází klidu.“

Vidí však i stíny své metody: „Náš postup je pro lékaře na-

máhavý a vyžaduje spousty času, předpokládá u něho velký zájem o psychologické děje a přece také osobní účast s nemocným. Nemohu si představit, že bych se dovedl vmyslet do duševního mechanismu hysterie u někoho, kdo by mi připadal sprostý a odporný, kdo by nebyl schopen při bližším seznámení vzbudit lidské sympatie, zatímco mohu přece léčení tabetika (*tabes dorsalis* je jedním z projevů pokročilé syfilitidy, FH) nebo revmatika provádět nezávisle na takovém osobním zalíbení. Také od nemocných se tu vyžadují neméně těžké podmínky. Pod jistou úrovní inteligence se postupu vůbec nedá použít, každý příměsek slabomyslnosti jej neobyčejně ztěžuje.“

I následující ukázka vypovídá o Freudově poctivosti k sobě i pacientům: „Mnohokrát jsem musil od svých nemocných, když jsem jim sliboval pomoc nebo úlevu katarzní metodou, vyslechnout námitku: ‚Vždyť říkáte sám, že má choroba souvisí s mými poměry a osudy: na tom přece nemůžete nic změnit; jakým způsobem mi chcete pomoci?‘ Na to jsem mohl odpovědět: ‚Nepochybuji, že by osudu bylo zcela jistě snazší nežli mně vyléčit vaši nemoc: přesvědčíte se však, že bude mnoho získáno, podaří-li se nám proměnit vaši hysterickou bídu v obyčejné neštěstí. Tomu se s ozdravným nervovým systémem budete moci lépe bránit.“

V závěrečné části *Studii* pak Freud píše: „Nejprve se mi vnutilo poznání, že pokud je možno mluvit o příčině, pro kterou se neurózy získávají, je nutno hledat etiologii v momentech sexuálních.“

Původně si myslel, že příčinou jsou potlačované vzpomínky na sexuální zneužívání pacientek v dětství, o čemž poprvé veřejně přednášel na jaře 1896 ve Vídni. Pro publikum to musel být šok.

Však nedosti. Po dalších analýzách, jakož i vlastní sebeanalýze (rolí zde zřejmě sehrála i smrt milovaného otce) Freud pochopil, že příběhy pacientek byly jejich fantaziemi, odrážejícími nikoli perverzi dospělých, nýbrž erotické představy dětí včetně toho, co nazval oídpovským komplexem: syn nevědomky sexuálně tihne k matce a otcí coby sokovi přeje smrt, za což se bojí trestu (v opačném pohlavním gardu se mluví o komplexu Elektriňě). A právě krok ke koncepci dětské sexuality a oídpovského komplexu (poprvé zmíněný v květnu 1897) byl patrně ten největší a nejobtížnější, jaký kdy Freud udělal.

František Houdek

Guláš po Babičce

Třeštění letitého popularizátora 38

Před 160 lety, v polovině května 1855, vyšel první sešit *Babičky*. Další následovaly v měsíčních intervalech, poslední čtvrtý v srpnu téhož roku. Věřím, že stále ještě není mnoho Čechů starších čtrnácti let, kteří by tuto národní knihu nečetli. Pro to snad stojí za pokus zamyslet se nad jejím vlivem.

Co nám *Babička* říká o světě? Že je krásný a útulný: přehledný, stabilní, s prostinkými pravdami a jasně odděleným dobrem a zlem, přičemž dobro vysoce převládá. Život „v rukou božích“ plyne zvolna a přirozeně; strážné a trampoty se zmiňují zřídka a mimo chodem. A tak nám nezbyvá než závidět – soudržnou rodinu, pospolitost obecní komunity, laskavé panstvo i psychickou vyrovnanost jednotlivých postav za podmínek, ve kterých bychom dneška nevydrželi ani pár měsíců.

Dílo je prodchnuto katolickou morálkou, podle níž dobro, krása, láska, pravda jsou v člověku imanentně obsaženy, jsouce mu vdechnuty v okamžiku stvoření. Výšiny lidské ušlechtilosti jako by byly všeobecným standardem, zatímco lidská nízkost je považována za selhání osnované ďáblem a bývá po zásluze potrestána.

Samozřejmě, nebyla to jen *Babička*, celé umění do té doby ovládal apollinský pohled na člověka, který zdůrazňuje to božské v nás; stačí vzpomenout třeba postavy ve Smetanových operách či na Mánesových obrazech.

Jenže pak přišel Darwin se zvířecími předky člověka, následoval Freud s temným lidským nevědomím zmitaným pudů, instinktů, emocí. A vyvstaly pochybnosti. Co když místo apollinského jakobozství nás víc vystihuje dionýský, s prominutím jakod'ábelský model člověka s jeho vrozeným sobectvím, agresivitou, nenasytností? Krásná umělecká díla prý táhnou naši duši vzhůru. Jenže co když ne? Co když si na nich jen odžíváme svoji nevábnou nedokonalost, co když si jimi pouze přivozujeme pomíjivou blaženost podobně, jako když se opijíme, cpeme sladkostmi? To je taky důvod, proč při vši pravdivosti a umělecké síle děl typu nordic noir (tane mi TV seriál *Zločin*) nepřestáváme milovat *Pýchu a předsudek* nebo *Vinnetoua*.

Samozřejmě, rozumem si ty dva světy, ideál a reál, dokážeme přebrat, ale co naše nevědomí? Všechny ty úžasné *babičky* v nás stále přizívají tradiční názor, že dobrota a poctivost jsou tu samy od sebe a že na ně máme cosi jako nárok. Na-

vzdory veškerému poznání, které neúprosně sesazuje člověka z jednoho piedestalu za druhým, nám v hlavě bublá guláš z vědeckých poznatků, křesťanských zásad, umělecky idealizovaných obrazů a každodenních zkušeností.

Výsledkem je, že i řada velmi racionálních osobností si říká: „Lidé jsou v zásadě dobří. Přece není možné, aby po tom všem, od pyramid po let na Měsíc, měli skončit špatně!“ Věří, že lidstvo z té svépomocné civilizační pasti nakonec nějak vyklouzne.

Možná si to ani neuvědomujeme, ale pořád v nás doutná plamen jakéhosi nedotknutelného standardu lidství. A že křesťanství nastavilo jeho laťku nekřesťansky vysoko! Reálně vzato ovšem takový standard neexistuje. Jsme, jací jsme; civilizace, které se vyvinuly jinde ve vesmíru, na tom mohou být možná líp, možná mnohem hůř.

Přitom by to vlastně mohla být docela úleva – přijmout lidskou přirozenost v její opravdové podobě a raději se nechat překvapovat neočekávanou ušlechtilostí, než si ji nárokovat a potom být neustále zraňován opakem. Naproti tomu (nejmňeš) život bez psychické opory všemocného patrona je pro některé povahy nesnesitelný – proto se tolik lidí utíká k modlitbám.

S případnou úlevou ale přichází i odpovědnost. Úsilí bez konce, bez záruky zdaru. Klidně můžeme selhat, podle mě je to dokonce pravděpodobné. „Nojo, ale to by přece celá ta naše existence nedávala žádný smysl,“ bouří se náš gulášek. Jistěže nedávala, vždyť stejně jako přízeň stvořitelova, ani smysl života nám není předurčen. Pomyslný „vyšší“ cíl našeho bytí bude přesně takový, jaký si vytkneme. Namísto sebeklamu o neurčitém Poslání mohu kupříkladu pocíťovat vděčnost, že ta grandiózní náhoda vzniku inteligentního života na Zemi momentálně zahrnuje i moje vědomí, a touhu poznávat a rozvíjet se, kdoví, třeba i ku prospěchu celé planety. Co se nám na rozdíl od lpění na zbožných přáních vyplatit může, je od nikoho dobro ani krásu nevyžadovat, ale pořádně dělat svoji práci, co nejmenší škodit prostředí (to v zavedeném pořadí hodnot vůbec není triviální problém) a alespoň tu a tam v životě myslet i na druhé. Víc by bylo proti přírodě v nás, miň proti závazku rozumu.

František Houdek

Žádost o členství v ČS Fandomu

Prosíme o přihlášení do Československého fandomu. Jsme sci-fi klub Drakonián, dříve Duna II (odnož SFK Duna). Klub existuje od roku 1991 a v roce 1995 se přejmenoval na SFK Drakonián.

Pavel Kavánek

Tunel Blanka jako SF

Shrneme si fakta:

- tunel nikdo neviděl, nikdo jím nejel. Vše, co jsme mohli pozorovat, jsou vstupní portály, několik metrů dovnitř a to je vše. Zbytek je pouze mediální konstrukt.
- ano, existují lidé, kteří údajně v tunelu byli, ale nikdo je přímo nezná
- spuštění tunelu se oddaluje pomocí čím dál banálnějších záminek (kolaudace, kabely, peníze, ...)

Jsou tři varianty:

1) *Schroedingerův tunel*

S tunelem je to stejné jako s kočkou. Je v kvantovém stavu mezi tím, zda tam ta díra je nebo není. Dospělo se k tomu tak, že veškeré peníze za magistrátu filtroval finanční Maxwellův démon. Na základě jeho fungování doteklo k realizátorům něco mezi 0 a 100 % požadované finanční energie. Převod finanční energie na práci a výsledek považujeme pro tento příklad za beztrátový. Problém spočívá v tom, že se nyní každý bojí tunel otevřít a – tak říkajíc – kočku zabít. Z hlediska čerpání EU dotací je lepší tunel jako kvantová možnost.

2) *Experiment s teleportací*

Jsme součástí monstrózního pokusu, kdy se snažíme prokázat teleportaci ve velkém měřítku. Pokud dokážeme přesvědčit obrovské množství lidí, že tunel existuje a je funkční, tak jej prostě začnou používat. Vjedou s autem na Břevnově do díry a silou vůle se objeví v Holešovicích. Sami si to interpretují jako průjezd tunelem, ale bude to revoluce v dopravě. Mimochodem první experiment proběhl již s cyklisty. Přece jenom s lehčími předměty to půjde snáze.

3) *Brána Cthulhu*

Při stavbě se prostě ve starodávném podzemí Prahy našlo NĚCO, co mělo zůstat skryto. To něco je tak strašné, že se to TI NAHOŘE snaží za každou cenu uttlat. Ale signály jsou jasné. Rusko aktivovalo jaderný arzenál a přesunulo taktické jaderné zbraně na dostřel Prahy. NATO pod průhlednou záminkou jakéhosi konvoje také poslalo do Prahy nějakou monstr zbraň. Všichni jsou připraveni to odpálit, jakmile se první chapadla NESMÍRNĚ HRŮZY proderou ven. Doufají, že pár megatun tu hrůzu zastaví.

Kryštof Kudláč o fandomu

Práci Česká populární fantastika 1990 – 2012 v kulturním, sociálním a literárním kontextu, o které jsem se před časem zmiňoval, najdete na <https://is.cuni.cz/webapps/zp/download/140035213>

Druhá část disertace obsahuje pokus o komplexní charakteristiku československého fandomu ve vymezeném období jakožto subkultury. **ZR**

NON FICTION

Jan Kovanec

Mír v Izraeli

Vyšla další kniha našeho spolupracovníka Jana Kovanice, Šamana z Neviditelného psa. Tentokrát se nejedná o hard sci-fi, ale o fejetonový cestopis. I když nadpis tak trochu sci-fi je. Jednotlivé články z cest po Izraeli jste už mohli na Psu číst v letech 2006, 2008 a 2014. Šaman nyní 122 článků přetvořil do 122 kapitol, a je to bichle pětisetstránková. Jak napsali imagemakeri: „Ojedinělá rozsahem, reflexí, emocionální angažovaností i stovkami skvělých fotografií.“

Jedním z důvodů, proč kniha nakonec vyšla, je, že se autora známí a přátelé neustále ptali: Jaký je Izrael? Rád na toto téma odpovídal, ale byly by to hodiny a hodiny povídání, takže si raději přečtěte jeho knihu. A dovíte se, jaký je Izrael. Jaký je Izrael Šamanovýmá očima:

Je to moderní země s exotikou Orientu, památkami antiky, krásnou přírodou a pohodlím Evropy, demokratická země, ve které panuje mír.

Žijí zde židé, žijí zde muslimové, žijí zde křesťané. Žijí zde Židé a Arabové, drúzové a beduíni, žijí zde zástupci desítek dalších náboženství a národů i všech ras. V dlouhé historii země tu byli Izraelité, Asyřané a Babyloňané, Fénicičané a Egypťané, Nabatejci a Římané, Byzantinci a křižáci, mamlúci a Osmani, byli tu všichni. Přišel sem Alexander Veliký i císař Napoleon, přišli sem mnozí, jako poslední odešli Britové.

Izrael je země vysokých hor a hlubokých údolí, ve kterých se potuluje divoká zvěř. Poletuje nad ním ptactvo nebeské a omývají ho čtyři moře. Polovičku Izraele zaujímá poušť. Zúrodňovaná poušť, plná plantáží a lesů.

Autor představuje Izrael jako mladou zemi s prastarou historií a složitou současností.

Některé věci jsou neměnné po tisíce let, jiné se mohou změnit během několika okamžiků. Jediné, co trvá, je

mír. Je to mír mezi válkami, ale jenom Izraelci vědí, že tak je to s mírem vždycky.

BELETRIS, Praha, 2015, 496 stran textu + 64 stran barevných fotografií, 130 x 200 mm, měkká vazba, 240 Kč,

Pozn.: Do knihy se nevešly tisíce fotografií. Ty je možno shlédnout, uspořádané do kapitol, na mir-v-izraeli.blogspot.cz